Зміст

Вступ ……4

Навчально-тематичний план дисципліни ……..…..…….....5

Лекція 1. Організація фізичного виховання у вищих навчальних…….....6

Лекція 2. Структура й особливості змісту базової програми з фізичного виховання у вищих навчальних закладах…….……..…...11

Лекція 3. Організація і зміст навчально-виховного процесу у навчальних відділення...14

Лекція 4. Положення про кафедру фізичного виховання у вищих навчальних закладах України…….……...…..……17

Лекція 5. Спортивний клуб як громадська спортивна організація у системі фізичного виховання вищих навчальних закладів ……..……....25

Лекція 6. Організаційно-нормативні та законодавчі основи управління фізичним вихованням у вищих навчальних закладах України……..…….……...27

Лекція 7. Характеристика сучасних інновацій в системі фізичного виховання студентської молоді……..……33

Лекція 8. Структура та сутність педагогічних технологій, які використовуються в системі фізичного виховання студентської молоді…….....…..36

Лекція 9. Шляхи оптимізації фізичної активності студентської молоді……...……....41

Питання для самоконтролю……..…….45

Рекомендована література……..47

Для нотаток……..……...……..……...50

Вступ

Політичні і соціально-економічні зміни, що відбуваються в Україні та світі, вимагають істотного реформування системи освіти, яка має забезпечити кожному студентові реальні умови для інтелектуального, духовного і фізичного розвитку та підвищення загальнокультурного і професійного рівня, що відповідає кращим світовим стандартам.

Наразі зниження рівня фізичного розвитку, фізичної підготовленості і здоров'я студентської молоді в Україні набули критичного характеру. Причинами незадовільного стану розвитку фізичних якостей у більшості представників студентської молоді та погіршення стану її здоров'я є суттєве зниження рухової активності та недостатня увага до фізичного виховання в сім'ях, школах та ВНЗ. Сучасна система фізичного виховання в Україні не задовольняє природну біологічну потребу студентської молоді в руховій активності, не забезпечує студентів необхідним рівнем здоров'я, фізичної підготовленості, працездатності, науково обґрунтованими освітніми і оздоровчими технологіями, які можна використовувати в подальшій життєдіяльності. Адже виникла суперечність між потребами особистості студента у світоглядному, духовно-культурному, інтелектуальному збагаченні та фізичному вдосконаленні.

Аналіз літературних джерел показав, що нині не існує комплексних досліджень, направлених на модернізацію методичної системи фізичного виховання студентів ВНЗ. В Україні проблема оновлення методичної системи фізичного виховання студентів розв'язувалась недостатньо. В той же час фізичне виховання як навчальна дисципліна дозволяє вирішувати одночасно освітні, виховні та оздоровчі завдання, які спроможні забезпечити збалансований педагогічний вплив на студента відповідно до сучасних вимог формування творчої, інтелектуальної, морально-вольової та фізично досконалої особистості.

Навчально-тематичний план дисципліни

Назва теми / підтеми	Кількість лекційних годин
Модуль І. Організаційні, нормативні і методичні основи фізичного виховання студентів.	
Тема 1. Організація фізичного виховання у вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації.	2
Тема 2. Структура й особливості змісту базової програми з фізичного виховання у вищих навчальних закладах.	2
Тема 3. Організація і зміст навчально-виховного процесу у навчальних відділеннях	2
Тема 4. Положення про кафедру фізичного виховання у вищих навчальних закладах України.	2
Модуль ІІ. Програмно-нормативні засади функціонування фізичного виховання у вищих навчальних закладах.	
Тема 5. Спортивний клуб як громадська спортивна організація у системі фізичного виховання вищих навчальних закладів.	2
Тема 6. Організаційно-нормативні та законодавчі основи управління фізичним вихованням у вищих навчальних закладах України.	2
Тема 7. Характеристика сучасних інновацій в системі фізичного виховання студентської молоді	2
Тема 8. Структура та сутність педагогічних технологій, які використовуються в системі фізичного виховання студентської молоді.	2
Тема 9. Шляхи оптимізації фізичної активності студентської молоді.	2
Всього	**18**

ЛЕКЦІЯ №1.

Організація фізичного виховання у вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації.

Мета: ознайомити студентів з організацією фізичного виховання у вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації.

Професійна спрямованість: ознайомлення з фізичним вихованням як предметом оволодіння теоретичними знаннями з організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації.

План

1. Мета і завдання фізичного виховання студентів.
2. Форми фізичного виховання студентів.
3. Структура і зміст фізичного виховання у вузах.
4. Особливості методики фізичного виховання в різних навчальних закладах.

1. Мета і завдання фізичного виховання студентів

Фізична культура студентів є нерозривною складовою частиною вищої гуманітарної освіти. Вона виступає якісною і результативною міроюкомплексного впливу різних форм, засобів і методів на особу майбутньогофахівця в процесі формування його професійної компетенції. Результатомцього процесу є рівень індивідуальної фізичної культури кожного студента,його духовність, рівень розвитку професіонально значущих здібностей.

Зміст фізичної культури студентів, стратегія пріоритетних напрямків в її розвитку взаємопов'язані із соціально-економічними чинниками. Державна політика в галузі вищої освіти визначає соціальне замовлення на майбутнього фахівця і ступінь його фізичної готовності.

Вища освіта надає широкі можливості для переосмислення цінностей фізичної культури студентів, висвітлення в новому спектрі її освітніх, виховних і оздоровчих функцій. Це положення визначає зміст фізичної культури студентів як самостійної сфери діяльності у федеральному соціокультурному просторі, виділяючи при цьому її освітні пріоритети.

Перед студентами сьогодні суспільством поставлене глобальне соціально-економічне завдання по інтеграції вітчизняного культурного потенціалу в світову спільноту. Проте її реалізація під силу тільки фахівцям нової формації. Крім глибоких професійних знань за обраною спеціальністю такий фахівець повинен володіти: високими фізичними кондиціями і працездатністю, особистою фізичною культурою, духовністю, неформальними лідерськими якостями. Він повинен не боятися конкуренції, вміти приймати самостійні рішення, тобто бути творчо мислячою, активною і високоморальною особистістю.

Під час навчання у вузі з курсу фізичного виховання передбачається вирішення таких завдань:

- виховання у студентів високих моральних, вольових і фізичних якостей, готовності до високопродуктивної праці;
- збереження і зміцнення здоров'я студентів, сприяння правильному формуванню і всебічному розвитку організму, підтримка високої працездатності протягом усього періоду навчання; - всесторонняя фізична підготовка студентів;
- професійно-прикладна фізична підготовка студентів з урахуванням особливостей їх майбутньої трудової діяльності;
- здобуття студентами необхідних знань з основ теорії, методики і організації фізичного виховання і спортивного тренування;
- підготовка до роботи в якості громадських інструкторів, тренерів і суддів; - вдосконалення спортивної майстерності студентів-спортсменів;
- виховання у студентів переконаності в необхідності регулярно займатися фізичною культурою і спортом.

Процес навчання організовується залежно від стану здоров'я, рівня фізичного розвитку і підготовленості студентів, їх спортивної кваліфікації, а також з урахуванням умов і характеру роботи їх майбутньої професійної діяльності.

Одним із головних завдань вищих навчальних закладів є фізична підготовка студентів.

У вищому навчальному закладі загальне керівництво фізичним вихованням і спортивно-масовою роботою серед студентів, а також організація спостережень за станом їх здоров'я покладено на ректора, а конкретне їх проведення здійснюється адміністративними підрозділами і громадськими організаціями вузу.

Безпосередня відповідальність за постановку і проведення навчально-виховного процесу з фізичного виховання студентів відповідно до навчального плану і державної програми покладені на кафедру фізичного виховання вузу. Масова оздоровча, фізкультурна і спортивна робота проводиться спортивним клубом спільно з кафедрою і суспільними організаціями. Медичне обстеження і спостереження за станом здоров'я студентів протягом навчального року здійснюються поліклінікою або здоров пунктом вузу.

2. Форми фізичного виховання студентів

Фізичне виховання у вузі проводиться протягом всього періоду навчання студентів і здійснюється в різноманітних формах, які взаємопов'язані, доповнюють один одного і є єдиним процесом фізичного виховання студентів.

Структура фізичного виховання студентів включає три відносно самостійних блоки: фізичне виховання, студентський спорт і активне дозвілля. Для діяльності студентів у сфері фізичного виховання пріоритетними є освітні аспекти.

Фізична освіта направлена на задоволення об'єктивної потреби студентів в освоєнні системи спеціальних знань, набутті професіонально значущих умінь і навиків.

Навчальні заняття є основною формою фізичного виховання у вищих навчальних закладах.

Вони плануються в навчальних планах з усіх спеціальностей і їх проведення забезпечується викладачами кафедр фізичного виховання.

Самостійні заняття сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяють збільшити загальний час занять фізичними вправами, прискорюють процес фізичного вдосконалення, це є одним із шляхів упровадження фізичної культури і спорту в побут і відпочинок студентів.

Разом із навчальними заняттями правильно організовані самостійні заняття забезпечують оптимальну безперервність і ефективність фізичного виховання.

Ці заняття можуть проводитися у позанавчальний час за завданням викладачів або в секціях.

Фізичні вправи в режимі дня направлені на зміцнення здоров'я, підвищення розумової і фізичної працездатності, оздоровлення умов навчальної роботи, побуту і відпочинку студентів, збільшення часу на фізичне виховання.

Гуманістична спрямованість педагогічного процесу допускає цілеспрямовану інтеграцію біологічних і соціальних потреб, інтелектуальних і етичних аспектів при реалізації генетично обумовлених природних задатків кожного студента протягом його навчання у вузі.

Таким чином, створюються об'єктивні передумови до подолання однобічності і фрагментарності підготовки фахівців у вузі, наданню педагогічному процесу комплексного, цілісного характеру. Об'єктивним критерієм ефективності цього концептуального підходу є істотне скорочення термінів соціально-психологічного пристосування студентів до навчання у вузі, підвищення їх соціальної активності, якісне підвищення навчально-пізнавальної продуктивності, підвищення духовності особи кожного студента.

Студентський спорт є узагальненою категорією діяльності студентів у формі змагання і підготовки до нього з метою досягнення граничних результатів у вибраній спортивній спеціалізації. Це вимагає від студента виявлення максимальних психофізичних кондицій, мобілізації його резервних можливостей.

Заняття спортом є формою самовираження і самоутвердження студента. На передньому плані в спорті висувається прагнення до успіху, прагнення особистості до реалізації своїх можливостей у рамках певного спортивного сценарію. Результатом навчальної і спортивної

діяльності студентів є формування соціально значущих якостей: соціальної активності, самостійності, упевненості в своїх силах, а також честолюбства.

У сфері активного дозвілля реалізуються, головним чином, біологічні потреби студентів у руховій активності, здоровому способі життя, отриманні задоволення від занять різними формами фізичної культури. Висока варіативність вибору студентами форм активного дозвілля впливає на культурні та соціальні чинники, що взаємодіють з біологічними запитами особи.

Трикомпонентна структура фізичної культури студентів визначає специфіку виділення диференційованої мети і педагогічних завдань кожного її структурного блоку. Проте це не є істотною перешкодою до визначення генеральної мети фізичного виховання студентів: цілеспрямованого формувати гармонійно розвиненої, високодуховної і високоморальної особи, кваліфікованого фахівця, який володіє знаннями і навиками у сфері фізичної культури.

Макроструктурний підхід до аналізу структури фізичної культури студентів, її мети і функцій відображає її поліфункціональний характер. Нині в державі, соціально-економічною структурою якої є бізнес, фізична культура студентів має статус субкультури. Її суть полягає у виконанні біологічної, інформаційної, естетичної, комунікативної, гедоністичної, компенсаторної і ряду інших, властивих тільки фізичній культурі функцій

Дисципліна фізичне виховання стала виконувати неспецифічні функції соціального інституту, який допомагає майбутньому фахівцю добре орієнтуватися в умовах ринкової кон'юнктури. Засоби фізичної культури з цією метою використовуються для виховання у студентів управлінської готовності, прагнення до лідерства, успіху. Заняття з фізичного виховання будуються так, щоб забезпечити максимальний професійно-прикладний ефект при вихованні заповзятливості, оригінальності мислення, наполегливості, честолюбства, інтуїції, вміння йти на ризик (Л.В. Хайкін, 2001; Ю.Ф. Курамшин, В.І. Попов, 1999).

3. Структура і зміст фізичного виховання у вузах

Зміст державної програми для вузів, її структура, виділення пріоритетних напрямів відображають принципи державної політики в галузі професійної освіти.

Вимоги до професійної підготовки фахівців визначають специфіку і технологію вищої освіти: ринкова кон'юнктура сучасного суспільства пред'являє більш високі вимоги до випускника вузу. Використання нових концептуальних підходів, апробованих європейським досвідом вищої освіти, допускає поетапне навчання фахівців із вибраної спеціалізації. Багаторівнева структура підготовки фахівців спрямована на оптимальну інтеграцію загальнокультурної і суспільно-наукової підготовки випускників при формуванні у них високопрофесійних умінь і навиків. Система вищої освіти, яка реалізується в Україні, за своєю структурою найбільш близька до англо-американської вищої школи. її важливою особливістю є наявність трьох рівнів. Рівень бакалавра і магістра допускає навчання на масових ступенях вищої освіти, а більш високий рівень відповідає навчанню в аспірантурі. Кваліфікація «бакалавр» (від латинського кореня - перший вчений ступінь) допускає володіння професійними навиками самостійної діяльності на базі широкої і систематизованої фундаментальної підготовки. До обов'язкового мінімуму змісту курсу «Загальні гуманітарні і соціальнозначущі дисципліни» на рівні підготовки бакалавра входить ряд положень. Бакалавр зобов'язаний розуміти роль фізичної культури в розвитку людини, добре орієнтуватися в питаннях фізичної культури і здорового способу життя, а також володіти системою практичних умінь і навиків, що забезпечують зміцнення здоров'я, розвиток психофізичних здібностей і якостей.

Другий, більш високий ступінь професійного навчання на ступінь «магістра» (від латинського кореня - майстер, вчитель), допускає поглиблене професійно-теоретичне навчання, значною мірою орієнтоване на здібних студентів. Магістр повинен мати глибокі професійні знання з теорії, методики і практики оздоровчих систем, професійно-прикладної фізичної підготовки і спортивного тренування.

Подальше підвищення кваліфікації в галузі наукової діяльності в аспірантурі здійснюється на основі магістерського ступеня і допускає вищий духовно-творчий рівень осмислення знань, накопичених людством у сфері фізичної культури (Л.В. Хайкін,2001).

Рекомендації базисної навчальної програми з фізичної культури студентів носять законодавчий характер для вузів і визначають загальну стратегію формування високої особистої фізичної культури студента. її зміст орієнтує педагогічний процес не на посереднього студента, а дозволяє диференційовано підходити до виховання кожної конкретної особи майбутнього фахівця. На всіх трьох ступенях вищої освіти пріоритетною є концепція здоров'я студентів, їх оптимальна рухова активність. Здоров'я студентів розглядається як абсолютна життєва цінність, основа їх духовної зрілості. Програмою виділяються три основні форми фізкультурної діяльності студентів.

Перша форма - академічні заняття в учбовий час вирішують три групи педагогічних завдань: освітні, виховні і оздоровчі з переважною освітньою спрямованістю.

Друга форма допускає активні заняття спортом у позанавчальний час. Максимальний розвиток рухових здібностей, які забезпечують досягнення високих рівнів спортивно-технічної майстерності студентів, є пріоритетним напрямком при зв'язаній реалізації виховних і освітніх завдань.

Третя форма активного дозвілля студентів - організація самостійних занять у позанавчальний час (у тому числі і в комерційних оздоровчих групах із пріоритетною оздоровчою спрямованістю), використання різних форм і засобів фізичної культури (Л.В. Хайкін,2001). Головною метою занять студентів першого курсу є пристосування до інтенсивної інтелектуальної діяльності засобами фізичної культури. Поточними педагогічними завданнями є:

1.Виховання у студентів інтересу і потреби до занять фізичними вправами.

2.Розвиток резервних можливостей організму студентів.

3.Формування і вдосконалення знань по організації самостійних занять у формі активного дозвілля.

На другому курсі навчання головним завданням є всесторонній розвиток організму студентів. Поточним педагогічним завданням є:

1. Виховання у студентів соціально значущих якостей.

2. Освоєння оздоровчих програм із використанням різних форм фізичної культури.

3.Формування поглиблених знань у галузі технології фізичної культури.

Для студентів третього курсу головною метою є розвиток потреби в здоровому способі життя. Поточними педагогічними завданнями є:

1.Гармонійний розвиток організму студентів та істотне підвищення їх фізичної працездатності.

2. Виховання стійкої потреби студентів у фізичному самоудосконаленні, самопізнанні і самооцінці.

3. Виховання дисциплінованості і працьовитості в досягненні фізичної досконалості.

Такий підхід забезпечує на практичних заняттях всесторонній і гармонійний розвиток особи студента, максимальну оздоровчу ефективність вправ і виражену професійно-прикладну спрямованість педагогічного процесу. Теоретичний розділ програми з фізичної культури реалізується у формі лекцій, консультацій та індивідуальних занять.

В основі реалізації теоретичного розділу програми лежить формування потреби студентів в освоєнні системи знань у сфері фізичної культури. Пізнавальна діяльність студента є внутрішнім творчим актом, який здійснюється у формі чуттєвого сприйняття і абстрактного мислення. Процес засвоєння інформації здійснюється в трьох аспектах: концептуальному (осмислення суті фізичної культури, її структури і функцій), категоріальному (оволодіння понятійним апаратом і визначеннями (дефініціями) основних категорій) і гносеологічному (освоєння принципів і методів пізнання). В навчально-пізнавальній діяльності використовуються різні форми абстрактного мислення: поняття, думки і висновки.

Теоретичні знання стають основою для трансформації свідомості особи студентів і визначають рівень їх потреб у руховій активності (В.М. Рейзін, А.С. Іщенко, 1986).

4.Особливості методики фізичного виховання в різних навчальних закладах України

Для проведення занять із фізичного виховання всі студенти в кожному вузі розподіляються по навчальних відділеннях: основне, спеціальне і спортивне. Розподіл проводиться на початку навчального року з урахуванням статі, здоров'я (медичного висновку), фізичного розвитку, фізичної і спортивно-технічної підготовленості, інтересів студентів. На основі цих показників кожний студент потрапляє в одне з трьох відділень для проходження обов'язкового курсу фізичного виховання. Кожне відділення має певну цільову спрямованість занять.

До основного навчального відділення зараховуються студенти, віднесені за наслідками медичного обстеження до основної і підготовчої медичних груп, тобто які не мають відхилень у стані здоров'я, але фізично слабко підготовлені.

В основному відділенні навчальний процес направлений на:

- всесторонній фізичний розвиток студентів, підвищення рівня їх загальної та фізичної професійно-прикладної і методико-практичної підготовленості;
- формування активного ставлення до занять фізичною культурою і спортом.

Заняття мають помітно виражену комплексну спрямованість по типу ЗФП, з акцентом на виховання аеробної витривалості, оскільки саме вона забезпечує підвищення загальної фізичної працездатності і діяльності серцево-судинної і дихальної систем. Належна увага приділяється вихованню силових і координаційних здібностей, навчанню техніці рухів у рамках як загальної, так і професійно-прикладної спрямованості. Методика занять носить переважно навчально-тренувальний характер. Моторна густина не опускається нижче 50%, інтенсивність навантаження по ЧСС коливається в межах 130-160 уд./хв.

До спеціального навчального відділення зараховуються студенти, віднесені за даними медичного обстеження в спеціальну групу, тобто що мають певні відхилення в стані здоров'я. Практичний матеріал для спеціального навчального відділення розробляється викладачами з урахуванням свідчень і протипоказань для кожного студента, має коригуючу і оздоровчо-профілактичну спрямованість використання засобів фізичного виховання.

Навчальний процес у спеціальному медичному відділенні має певну специфіку і переважно направлений на:

- зміцнення здоров'я студентів, усунення функціональних відхилень, недоліків у фізичному розвитку і фізичній підготовленості протягом всього періоду навчання;
- використання студентами знань про характер і перебіг свого захворювання, самостійне складання і виконання комплексів загальнорозвиваючих і спеціальних вправ, направлених на профілактику хвороби;
- набуття студентами необхідних знань з основ теорії, методики і організації фізичного виховання.

Спрямованість навчальних занять носить яскраво виражений оздоровчо-відновний характер.

Згідно з науково обґрунтованими рекомендаціями студенти спеціального відділення залежно від характеру захворювання діляться на чотири групи: А, Б, В і лікувальну.

Група А комплектується зі студентів із захворюваннями серцевосудинної, дихальної і центральної нервової систем. Тому основним змістом занять у цій групі є дихальні вправи, вправи, що строго індивідуально дозуються (біг, плавання, пересування на лижах і ін.), які дозволяють удосконалювати аеробні можливості учнів.

Група Б формується студентами із захворюваннями органів травлення, печінки, нирок, статевих органів, ендокринної системи, а також слабкозорі. В цій групі переважно використовуються вправи основної гімнастики, включені до програм лікування конкретних захворювань.

Група В складається із студентів із порушенням опорно-рухового апарату. В цій групі переважають вправи, які удосконалюють поставу, опорно-руховий апарат, а також загальнорозвиваючі і направлено коригуючи фізичні вправи.

Лікувальна група комплектується із студентів з яскраво вираженими істотними відхиленнями в стані здоров'я. Заняття в цій групі проводяться виключно за індивідуальними лікувальними програмами і методиками.

Фізичне навантаження в усіх чотирьох групах строго і індивідуально регламентується, виключаються вправи з натуженням і жорсткими інтервалами відпочинку. Моторна (рухова) щільність занять невисока, відпочинок між окремими навантаженнями повинен бути достатнім для відновлення. Циклічні вправи виконуються з поміркованою інтенсивністю.

Для спортивного навчального відділення (групи за видами спорту) зараховуються студенти основної медичної групи, які показали хорошу загальну фізичну і спортивну підготовленість і бажання поглиблено займатися і удосконалювати свою майстерність в одному з видів спорту. Заняття будуються на основі дотримання принципів спортивного тренування (циклічність, хвилеподібність, поєднання загальної і спеціальної підготовки та ін.). Студенти спортивного відділення виконують обов'язки: залікові вимоги і нормативи, встановлені для основного відділення і в ті ж терміни. Висновки з четвертого питання: Таким чином, навчальний процес із фізичного виховання студентів включає два взаємопов'язані змістовні компоненти: 1) базові заняття фізичною культурою, які забезпечують формування основ фізичної культури особи; 2) спортивний компонент, доповнюючи базовий, та який включає заняття у обраному виді спорту, враховуючи індивідуальність кожного студента, його мотиви, інтереси, потреби (Ж.К. Холодов, В.С. Кузнєцов, 2001).

ЛЕКЦІЯ № 2.

Структура й особливості змісту базової програми з фізичного виховання у вищих навчальних закладах.

Мета: Ознайомити студентів зі структурою й особливостями змісту базової програми з фізичного виховання у вищих навчальних закладах.

Професійна спрямованість: оволодіння теоретичними знаннями структура й особливості змісту базової програми з фізичного виховання у вищих навчальних закладах.

План

1. Зміст “Базової програми з фізичного виховання для вищих навчальних закладів I–II, III–IV рівнів акредитації”.
2. Види навчальних занять з фізичного виховання у вищих навчальних закладах.
3. Засоби та методи.
4. Контроль успішності з фізичного виховання.
5. Атестація з фізичного виховання.

Зміст “Базової програми з фізичного виховання для вищих навчальних закладів I–II, III–IV рівнів акредитації”

Головним нормативним документом з дисципліни “Фізичне виховання” для студентів вищих навчальних закладів є “Базова програма з фізичного виховання для вищих навчальних закладів I–II, III–IV рівнів акредитації”. Засвоєння її змісту студентами денної форми навчання вищих закладів освіти III і IV рівнів акредитації усіх форм власності є обов’язковим.

Методологічною основою програми є чинні державні документи, що регламентують фізичне виховання як обов’язкову дисципліну. Вона розроблена на підставі “Державних вимог до навчальних програм з фізичного виховання в системі освіти”.

Програма ґрунтується на:

- концептуальних засадах законів України “Про фізичну культуру і спорт”, “Про освіту”, Цільової комплексної програми “Фізична культура – здоров’я нації”;
- Концепції фізичного виховання в системі освіти України;

• Державних вимогах до навчальних програм з фізичного виховання;

• Державних стандартах вищої освіти та інших документах, які видало Міністерство освіти і науки України.

Головна *мета базової програми* – визначити стандарт фізичного виховання, відповідний мінімальний рівень обов'язкової фізкультурної освіти для студентів, котрі навчаються у вищих закладах освіти і отримують кваліфікацію– "бакалавр", "спеціаліст", "магістр".

Відповідно до "Державних вимог до навчальних програм з фізичного виховання у системі освіти", вищі навчальні заклади на підставі навчального плану та "Базової програми з фізичного виховання" розробляють свої робочі навчальні програми з фізичного виховання. Вони конкретизують і доповнюють зміст базової фізкультурної освіти, враховуючи регіональні, етнографічні, економічні та екологічні особливості, місцеві народні традиції, географічні умови, фізкультурні та спортивні інтереси студентів, специфіку кадрового і матеріально-технічного забезпечення.

Структура "Базової навчальної програми з фізичного виховання" складається з трьох взаємопов'язаних розділів:

• теоретичного;

• методичного;

• практичного.

Теоретичний розділ програми (теоретична підготовка) реалізується у формі лекцій, консультацій та індивідуальних занять. Як обов'язковий мінімум теоретичної частини програми визначено навчальний матеріал за такими розділами: роль, функції та головні цілі фізичної культури у системі загальнолюдських цінностей і професійної підготовки фахівців, соціальнобіологічні основи фізичної культури; технологія фізичної освіти студентів; принципи спортивного тренування; зміст професійно-прикладної фізичної підготовки студентів.

Методична підготовка реалізується на практичних групових та індивідуальних заняттях. Головне завдання методичної підготовки – засвоїти методику визначення та індивідуального дозування рівня фізичних 25 навантажень під час занять фізичними вправами, набути досвіду використання фізкультурно-спортивної діяльності для досягнення життєвих і професійних навичок.

У практичному розділі програми традиційно реалізується стратегія диференційованого підходу на трьох відділеннях: основному навчальному, спеціальному медичному і спортивного вдосконалення.

Розподіл у відділення проводять на початку навчального року з урахуванням статі, стану здоров'я, фізичного розвитку, фізичної та спортивної підготовленості.

Студенти, звільнені за станом здоров'я від практичних занять, виконують розділи навчальної програми з теоретичної та методичної підготовки.

Основними видами навчальних занять з фізичного виховання у вищих навчальних закладах є:

• лекції;

• лабораторні, практичні, семінарські, індивідуальні заняття;

• консультації.

Інші види навчальних занять визначаються у порядку, який встановила кафедра фізичного виховання вищого навчального закладу.

Програмою виділено три головні форми фізкультурної діяльності студентів.

Перша форма, що реалізується на академічних заняттях у навчальний час, передбачає комплексне вирішення трьох груп педагогічних завдань: освітніх, виховних та оздоровчих із переважною освітньою спрямованістю.

Друга форма передбачає активні заняття спортом у позанавчальний час. Максимальний розвиток рухових якостей, що забезпечують досягнення високих рівнів спортивно-технічної майстерності студентів, є пріоритетним напрямом спільної реалізації виховних і освітніх завдань.

Третя форма – активне дозвілля студентів – передбачає організацію самостійних занять у позанавчальний час, використання різних форм і засобів

Згідно з “Базовою програмою з фізичного виховання у вищих закладах освіти” використовують традиційні і нетрадиційні засоби та методи фізкультурної освіти й фізичного удосконалення.

Добір засобів і методів відбувається за розсудом викладачів із урахуванням фізкультурних і спортивних інтересів та індивідуальних особливостей студентів, рівня їхнього здоров’я, фізкультурної освіти, фізичної підготованості, наявності умов для занять, екологічного добробуту.

Форма проведення занять суттєво впливає на специфіку, кількість і ефективність використання відповідних засобів та має обов’язково відповідати поставленій меті.

Найпоширенішими є такі форми занять фізичними вправами:

- заняття в навчальних групах;
- самостійні заняття;
- заняття у групах професійної та військово-прикладної фізичної підготовки;
- спортивні тренування;
- реабілітаційно-оздоровчі заняття.

Головними засобами фізичної культури є фізичні вправи у всій їхній різноманітності. Проте не варто ігнорувати і такі засоби, як використання оздоровчих сил природи, різноманітні гігієнічні процедури, раціональні режими побуту, праці, відпочинку і харчування.

У поєднанні різноманітності засобів – головна запорука успіху під час виконання завдань, що стоять перед фізкультурно-спортивним рухом.

Фізичні вправи – це основний та специфічний засіб фізичного виховання, особливий вид рухової діяльності, за допомогою якого спрямовано впливають дія на того, хто займається.

Контроль успішності з фізичного виховання.

Засвоєння програми фізичного виховання у вищому закладі освіти припускає систему контрольних заходів, що охоплює оперативний, поточний, підсумковий контроль і підсумкову атестацію.

Головна мета цих заходів – оптимізувати процес фізичного виховання, домогтися його максимальної результативності.

Оперативний контроль забезпечує інформацію про виконання студентами певних видів навчальної роботи:

- ставлення студентів до запропонованої програми занять;
- засвоюваності програмного матеріалу;
- ступеня адекватності і прийнятності навчальних навантажень;
- вихідного рівня підготованості студентів до оволодіння програмним матеріалом та ін.

Поточний контроль ставить своїм завданням виявити ступінь засвоєння студентами окремих розділів і тем навчальної програми з фізичного виховання на контрольному етапі освіти.

Формами і методами оперативного та поточного контролю є педагогічні й лікарсько-педагогічні спостереження: усне і письмове опитування студентів, виконання контрольних робіт, завдань, вправ, тестів, вирішення комп’ютерних задач з фізичної культури, експертні оцінки, аналізи й ін.

Підсумковий контроль проводиться, аби оцінити кінцеві результати фізичного виховання на визначеному утворювальному (кваліфікаційному) рівні або на окремих його завершених етапах.

Підсумковий контроль у вищих навчальних закладах III–IV рівня акредитації охоплює річний контроль і підсумкову атестацію студентів.

У вищих навчальних закладах можуть також проводитися модулі й інші форми підсумкового контролю після закінчення логічної частини занять із фізичного виховання, результати якого враховують під час виставляння підсумкової оцінки з предмета.

Річний контроль з фізичного виховання проводять у формі диференційованого заліку в період залікової сесії, він спрямований на виявлення й оцінювання рівня сформованості фізичної культури студента або її елементів.

Атестація з фізичного виховання

У разі закінчення навчального закладу, курсу фізичного виховання або досягнення одного з освітньо-кваліфікаційних рівнів (бакалавра, спеціаліста, магістра) проводять підсумкову атестацію з фізичного виховання відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця.

Студентів атестують за останніми даними медичних оглядів, за результатами виконання контрольних тестів фізичної підготовки, оцінками рівня теоретичної і методичної підготовки.

ЛЕКЦІЯ № 3.

Організація і зміст навчально-виховного процесу у навчальних відділеннях

Мета: ознайомитись зі змістом навчально-виховного процесу у навчальних відділеннях.

Професійна спрямованість: оволодіння теоретичними знаннями щодо змісту навчально-виховного процесу у навчальних відділеннях

План

1. Форми занять з фізичного виховання у закладах вищої освіти.
2. Позанавчальні заняття.
3. Критерії розподілу студентів по навчальним відділенням.

Фізичне виховання у вищих навчальних закладах має два взаємозв'язаних етапи: перший – базовий, обов'язковий на I-II курсах по 4 години на тиждень, другий – факультативний на III-V курсах, який передбачає самостійно (в спортивно-оздоровчих групах, в групах спортивного вдосконалення) покращення фізичного стану, удосконалення знань, вмінь, навичок.

Навчальний і тренувальний процес з фізичного виховання здійснюєтьсяна навчальних та секційних заняттях протягом всього періоду їх навчання у вузі згідно з розкладом і здійснюється в таких формах:

- Навчальні заняття – практичні, теоретичні (в тому числі і методичні) проводяться на I-II курсах згідно з розкладом;
- Самостійні заняття на I-V курсах
- Заняття в спортивних секціях на I-V курсах
- Індивідуальні заняття – фізичні вправи в режимі навчального дня, для фізичної підготовки, заняття спортом, туризмом і загартування.

Навчальні заняття – практичні, теоретичні (лекції, методичні бесіди іін.) з дисципліни "фізичне виховання" передбачаються розкладом вузу. Прискладанні навчального розкладу дворазові заняття (по дві академічні години) плануються рівномірно протягом тижня (інтервал між заняттями не менше одної доби).

Практичні і теоретичні заняття проводяться викладачем кафедри фізичного виховання. Самостійна навчальна практична робота студентів з фізичного виховання (домашні завдання) проводиться під керівництвом і контролем викладача.

Зміст теоретичного розділу програми передбачає вивчення студентами основ ТіМФВ. Лекційний курс розрахований на 2 роки в обсязі 20 год. На тиждень. На 1 курсі читається 10 лекцій. В них розкриваються основні поняття системи ФВ, мета, задачі, нормативні вимоги, організаційні форми занять фізичними вправами. Викладаються вимоги особистої гігієни, сну, харчування, одягу, до організації самостійних занять. Даються відомості про ФА, її значення

для розвитку організму людини. На 2 курсі студенти ознайомлюються з метою і задачами спортивного тренування, основними його розділами, принципами, засобами, методами.

Практичний курс програми містить матеріал для вирішення задач ФВ для кожного з навчальних відділень окремо для хлопців і дівчат. Весь навчальний матеріал основного відділення класифікується за видами спорту: гімнастика, л/а, плавання, лижні гонки, с. ігри, туризм, ППФП.Залік з ФВ. Терміни і порядок виконання контрольних вимог, вправ інормативів визначається навчальною частиною ВНЗ разом з кафедрою ФВ навесь рік і доводяться до студентів. Рекомендовано тестування ФП проводити протягом 1-го місяця занять на кожному курсі (попередній контроль) іповторно – в кінці кожного року до початку екзаменаційної сесії (підсумковий контроль).Позанавчальні заняття:

- Фізичні вправи протягом навчального дня;
- Заняття в спортивних секціях на курсі та факультеті під керівництвом і контролем викладачів, громадських інструкторів, спортивних тренерів;
- Заняття в різних спортивних секціях за місцем проживання студентів (в гуртожитках);
- Заняття в оздоровчо-спортивних таборах під час канікул;
- Участь в масових фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходах у вихідні та святкові дні (змагання, турніри, спартакіади, спортивні свята тощо).

Позанавчальні заняття з ФВ проводяться у формі:

- занять в спортивних клубах, фк-оздоровчих центрах, секціях, групах за інтересами;
- самостійних занять фізичними вправами, спортом, туризмом. (Основна задача таких занять – сприяти підвищенню ФА. Самостійні заняття рекомендуються в період екзаменаційних сесій, канікул, коли академічні заняття з ФВ не проводяться. Для самостійних занять надаються спортивні споруди, викладачами кафедри забезпечується методичне керівництво. Зі студентами спеціального відділення самостійну форму занять рекомендують практикувати у вигляді виконання домашніх завдань. Додаткові заняття організовуються для відстаючих і слабопідготовлених студентів. Їх задача - зміцнення здоров’я, розвиток ф.я., необхідних для засвоєння програмного матеріалу, виконання нормативів);

-масових оздоровчих, фізкультурних і спортивних заходів (Спортивний клуб разом з викладачами кафедри ФВ ск5ладає положення і календар спортивних заходів. Кількість видів спорту залежить від матеріальнотехнічної бази ВНЗ, регіону, складу викладачів тощо);

-занять протягом дня по забезпеченню працездатності післяробочого відновлення, психорегуляції, корекції. Види занять: ранкова, вступна, профілактична та відновлювальна гімнастика, фк-паузи, фк-хвилинки, мікропаузи, заходи післяробочого відновлення, супровідні вправи.

Викладачі фізичного виховання розробляють розклад занять, тренувань, календар різних змагань і заходів, надають консультативнометодичну допомогу (організація команд, виділення для змагань спортивних баз, суддівство, медичний огляд учасників і ін.).

Обсяг навчальних занять у навчальних відділеннях може бути доцільно збільшений з урахуванням фізичної, спортивної, функціональної підготовки і бажання студентів за рахунок факультативних форм занять, у тому числі, оплачуваних самими студентами.

Основним принципом при визначенні змісту роботи в різних навчальних відділеннях є диференційований підхід до навчально-виховного процесу.

Його суть полягає в тому, що навчальний матеріал формується для кожного навчального відділення з урахуванням статі, рівня фізичного розвитку, фізичної і спортивно-технічної підготовленості студентів. Навчально-виховний процес у відділеннях проводиться відповідно до науково-методичними основами фізичного виховання. Програмний матеріал на навчальний рік розподіляється з урахуванням кліматичних умов і навчально-спортивної бази. Заняття організуються по циклам, кожен з яких за своїм змістом має бути підготовчим до наступного циклу.

Для проведення практичних занять з фізичного виховання на кожному курсі створюються три навчальні відділення: підготовче, спортивного вдосконалення та спеціальне. Кожне відділення має особливості комплектування специфічні завдання. Основою для вирішення цих завдань є система організаційних форм і методів навчання. Ця система об'єднує традиційні методичні принципи і прийоми фізичної підготовки з новітніми методами

організації передачі і засвоєння матеріалу, передбачає чітку регламентацію співвідношення обсягу й інтенсивності фізичного навантаження, послідовності навчання, чергування різних видів і форм навчальної роботи.

Першим критерієм розподілу студентів по навчальним відділенням є результати їх медичного обстеження, яке проводиться на кожному курсі на початку навчального року. Після проходження обстеження лікар визначає стан здоров'я, фізичний розвиток кожного студента і розподіляє його в одну з медичних груп: основну, підготовчу або спеціальну.

Другим критерієм є рівень фізичної і спортивно-технічної підготовленості, що визначається на перших заняттях після перевірки стану фізичним і спортивно-технічної підготовленості по контрольним вправ і нормативам програми з фізичного виховання. В результаті медичного обстеження та контрольних перевірок фізичним і спортивно-технічної підготовленості на підготовче навчальний відділення зараховуються студенти, віднесені за станом здоров'я, рівнем фізичного розвитку і підготовленості до основної і підготовчої медичних груп. Розподіл по навчальним групам цього відділення проводиться з урахуванням статі та рівня фізичної підготовленості.

Чисельний склад кожної навчальної групи в цьому відділенні повинен складати 12–15 осіб.

У підготовчому навчальному відділенні навчальний процес спрямований на різнобічну фізичну підготовку студентів та на розвиток у них інтересу до занять спортом. Студенти підготовчої медичної групи займаються окремо від студентів основної медичної групи.

У методиці проведення занять у цих групах дуже важливий облік принципу поступовості в підвищенні вимог до оволодіння руховими навичками і вміннями, розвитку фізичних якостей і дозування фізичних навантажень. Зміст практичних занять у цьому відділенні складається з програмного матеріалу, обов'язкового для всіх навчальних відділень, професійно-прикладної фізичної підготовки, а також з різних засобів, спрямованих на оволодіння спортивними навичками та прищеплення студентам інтересу до занять спортом.

Теоретичні заняття спрямовані на придбання студентами знань з основ теорії, методики і організації фізичного виховання, на формування у студентів свідомості і переконаності в необхідності регулярно займатися фізичною культурою і спортом. Навчальні групи відділення спортивного вдосконалення. У них зараховуються студенти основної медичної групи, виконали контрольні вправи і нормативи, необхідні для зарахування до відповідної групи відділення спортивного вдосконалення.

На спеціальне навчальне відділення зараховуються студенти, віднесені за даними медичного обстеження в спеціальну медичну групу.

Навчальні групи цього відділення комплектуються з урахуванням статі, характеру захворювання і функціональних можливостей організму студентів. Чисельність навчальної групи становить від 8 до 15 чоловік на одного викладача. Навчальний процес з фізичного виховання в спеціальному навчальному відділенні переважно спрямований на:

- зміцнення здоров'я,
- загартовування організму,
- підвищення рівня фізичної працездатності;
- можливе усунення функціональних відхилень у фізичному розвитку;
- ліквідацію залишкових явищ після перенесених захворювань;
- придбання необхідних і допустимих для студентів професійно-прикладних умінь і навичок.

Заняття для студентів, зарахованих на це відділення, є обов'язковими і проводяться на всьому періоді навчання у вузі в обсязі 4 годин на тиждень.

Програма курсу цього відділення включає теорію, практичний програмний матеріал, обов'язковий для всіх навчальних відділень, професійно-прикладну фізичну підготовку, а також спеціальні засоби для усунення відхилень в стані здоров'я і фізичному розвитку. На теоретичних заняттях особлива увага приділяється питанням лікарського контролю, самоконтролю і методики фізичного виховання з урахуванням відхилень у стані здоров'я студентів. Загальна та професійно-прикладна фізична підготовка проводяться з урахуванням функціональних можливостей студентів. Головне в цій підготовці – оволодіння технікою прикладних вправ, усунення функціональної недостатності органів і систем, підвищення

працездатності організму. Велике значення у навчальних заняттях цього відділення має реалізація принципів систематичності, доступності та індивідуалізації, сувора дозування навантаження і поступове її підвищення. Незважаючи на оздоровчо-відновлювальну спрямованість занять в спеціальному відділенні, вони не повинні зводитися тільки до лікувальних цілях. Викладачі повинні прагнути до того, щоб студенти цього відділення придбали достатню різнобічну і спеціальну фізичну підготовленість, поліпшили свій фізичний розвиток і в результаті були переведені в підготовче навчальний відділення.

Навчальні групи всіх навчальних відділень закріплюються на викладачів фізичного виховання весь період навчання.

ЛЕКЦІЯ № 4.

Положення про кафедру фізичного виховання у вищих навчальних закладах України.

Мета: ознайомити студентів з положенням про кафедру фізичного виховання у вищих навчальних закладах України.

Професійна спрямованість: оволодіння теоретичними знаннями пложення про кафедру фізичного виховання у вищих навчальних закладах України.

План

1. Загальні положення.
2. Завдання кафедри.
3. Організація роботи кафедри.
4. Права і обов'язки науково-педагогічних працівників кафедри фізичного виховання.

Загальні положення

Загальне керівництво роботою по фізичній культурі у ВНЗ здійснює ректорат. Безпосередньо організовує і проводить цю роботу кафедра фізичного виховання. Самодіяльною фізкультурною роботою керує спортивний клуб.

Кафедра – один із структурних підрозділів ВНЗ. Вона проводить навчальну, методичну, науково-дослідну діяльність з однієї чи кількох споріднених дисциплін.

До змісту навчальної роботи входить:

- розподіл студентів за навчальними відділеннями; організація і проведення навчальних занять з ФВ зі студентами навчальних відділень у відповідності до затверджених навчальних планів, програм з ФВ;

- проведення консультацій, методичних занять зі студентами (для надання методичної і практичної допомоги в організації самостійних занять ФК); організація індивідуальних занять для студентів з послабленим здоров'ям, тими, хто має недостатню ФП);

- тестування ФП студентів приймання заліків (іспитів) з ФВ. До основних напрямків і завдань роботи кафедри ФВ також відносяться: проведення наукових і науково-методичних досліджень з актуальних проблем ФВ у ВНЗ, що сприяють подальшому вдосконаленню системи ФВ студентів.

Кафедра фізичного виховання створюється за умови, якщо до її складу входить не менше ніж п'ять науково-педагогічних працівників, для яких кафедра є основним місцем роботи.

агальне керівництво кафедрою здійснює завідувач кафедри, який призначається відповідним наказом ректора. Завідувач кафедри несе персональну відповідальність за виконання кафедрою покладених на неї завдань.

Посаду завідувача кафедри фізичного виховання можуть займати, як правило, особи, які мають вчене звання професора або науковий ступінь доктора наук, досвід науково-педагогічної роботи і здатні організовувати роботу колективу кафедри за профілем кафедри. На посади старших викладачів можуть призначатися особи, які мають, як правило, науковий ступінь кандидата наук або вчене звання доцента (старшого наукового співробітника), досвід викладацької та науково-дослідницької роботи.

На посади старших викладачів можуть також призначатися: - викладачі без наукових ступенів і вчених звань, які мають не менше 5 років стажу науково-педагогічної роботи, проводять навчальні заняття на високому науково-методичному рівні і мають видані навчально-методичні посібники; - висококваліфіковані фахівці, які мають вищу освіту і залучені до педагогічної роботи. На посади викладачів та асистентів можуть призначатися особи, які мають вищу освіту і залучені до педагогічної роботи.

Завдання кафедри

Основними завданнями кафедри є:

- здійснення навчально-виховної, методичної, наукової та науковотехнічної діяльності на високому організаційному та професійному рівні, постійне вдосконалення змісту та підвищення якості навчання студентів;

- залучення студентів університету до фізкультурно-спортивної діяльності для творчого засвоєння цінностей фізичної культури і спорту з метою гармонійного розвитку та зміцнення фізичного і духовного здоров'я, підготовки до майбутньої професії;

- формування у студентів потреби у зміцненні власного здоров'я, фізичного вдосконалення засобами фізичного виховання, опанування культури здорового способу життя, навичок самостійних занять фізичними вправами протягом усього життя, основ сімейного фізичного виховання.

На кафедру фізичного виховання покладається:

- виконання державних вимог до системи фізичного виховання та навчальних програм з фізичного виховання студентської молоді;

- розподіл студентів за навчальними відділеннями (основне, спеціальне, спортивне) з урахуванням статі, стану здоров'я, фізичного розвитку і підготовленості, спортивної кваліфікації;

- організація і проведення зі студентами теоретичних, практичних, навчально-методичних, показових занять і консультацій; забезпечення самопідготовки; прийом заліків;

- організація і проведення навчально-тренувальних занять у спортивних командах (секціях), спортивних змагань, спартакіад;

- обговорення на засіданні кафедри актуальних проблем удосконалення навчально-виховного процесу, навчально-матеріальної бази, якості викладання дисципліни, підготовки та підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників кафедри, наукової та науково-технічної діяльності, навчальнометодичних матеріалів кафедри;

- вивчення, узагальнення та розповсюдження досвіду роботи кращих науково-педагогічних працівників кафедри, надання допомоги викладачампочатківцям в оволодінні педагогічною майстерністю;

- підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації;

- удосконалення навчальної-матеріальної бази з фізичного виховання;

- облік результатів фізичного виховання.

Організація роботи кафедри

Діяльність кафедри здійснюється відповідно до плану роботи на навчальний рік, який затверджується директором Навчально-наукового інституту захисту інформації.

На кафедрі фізичного виховання розробляються і ведуться наступні документи:

1. Положення про кафедру фізичного виховання, введеного в дію відповідним наказом;
2. Програма навчальної дисципліни кафедри;
3. Робоча програма навчальної дисципліни кафедри;
4. Комплексний тематичний план;
5. Штатний розклад кафедри;
6. План роботи кафедри на навчальний рік;
7. Графік навчального навантаження;
8. Дані про розрахунок обсягу навчального навантаження;
9. Розрахунок обсягу навчального навантаження;
10. Індивідуальні плани роботи викладачів;
1. План підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників;

12. Розклад занять викладачів;
13. Книга протоколів засідань кафедри;
14. Звіт про виконання навчального навантаження за попередній рік;
15. Звіт про роботу кафедри за навчальний рік;
16. Конспект лекцій;
17. Графік індивідуальних консультацій викладачів;
18. Графік використання спортивної бази в навчальному процесі на поточний рік;
19. Методичні рекомендації для проведення практичних занять;
20. Методичні рекомендації по проведенню самостійної роботи;
21. Журнал контролю навчальних занять;
22. Журнал взаємовідвідувань навчальних занять.

Для своєчасного і якісного виконання завдань, що визначені Міністерством освіти і науки України, керівництвом університету, до плану роботи кафедри можуть вноситися необхідні зміни, уточнення після їх попереднього обговорення на засіданні кафедри.

З метою систематичного контролю з виконанням плану роботи кафедри, оперативного реагування на поставлені завдання, здійснення принципу колегіальності кожний третій четвер місяця проводяться засідання кафедри. Рішення, схвалені на засіданнях, є обов'язковими для виконання працівниками кафедри.

Освітня діяльність на кафедрі фізичного виховання Державного університету телекомунікацій реалізовується у вигляді навчально-виховного процесу і включає навчальну, виховну, методичну роботу, наукову і науковотехнічну діяльність та спортивно-масову роботу.

Метою освітньої діяльності кафедри фізичного виховання є поліпшення функціональних можливостей студентів до майбутньої професійної діяльності, зміцнення їх здоров'я, загартування, опанування культури здорового способу життя.

Основними принципами освітньої діяльності кафедри фізичного виховання є:

- регулярність педагогічного впливу;
- раціональність сполучення та розподілу по часу педагогічного впливу різного характеру;
- цілеспрямованість та адаптивна адекватність впливу;
- вікова адекватність педагогічного впливу;
- випереджаючий вплив у розвитку фізичних здібностей; - співрозмірність у розвитку фізичних якостей.

Організація навчально-виховного процесу на кафедрі фізичного виховання здійснюється на підставі чинного законодавства України з питань освіти. Основними видами навчальних занять для кафедри є: лекція (теоретичне заняття), практичне (навчально-тренувальні, навчально-методичні), індивідуальне заняття, консультація.

Виховна робота на кафедрі фізичного виховання є невід'ємною частиною навчально-виховного процесу і включає в себе організаційні, морально-психологічні, педагогічні, інформаційні, культурно-просвітницькі та соціальні заходи, які проводяться з метою формування у студентів моральнопсихологічних якостей, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

Основними завданнями виховної роботи на кафедрі є:

- виховання у студентів глибокого почуття любові до України, її народу, до Конституції України та законів України, виховання та формування в них якостей громадянина-патріота; - виховання у студентів свідомого, творчого ставлення до навчання, високої культури поведінки;
- вивчення та коригування соціально-психологічного стану на кафедрі фізичного виховання, проведення соціально-психологічних заходів щодо зміцнення трудової дисципліни;
- розробка рекомендацій щодо укомплектування та використання науково-педагогічних працівників на відповідних посадах з урахуванням їх нахилів;
- забезпечення психологічної адаптації всіх науково-педагогічних працівників кафедри відповідно до їх фаху та індивідуальних нервовопсихологічних особливостей, проведення відповідної соціально-психологічної профілактичної роботи та корекції взаємовідносин в колективі.

Методична робота на кафедрі фізичного виховання є складовою частиною її освітньої діяльності.

Основними завданнями методичної роботи є: науково-методичне забезпечення організації, проведення та управління якістю навчальновиховного процесу з дисципліни ”Фізичне виховання”; підвищення методичної майстерності науково-педагогічних працівників; удосконалення методики, форм та способів проведення всіх видів навчальних занять.

Плани та методичні розробки щодо проведення навчальних занять розробляються на кафедрі, обговорюються на засіданнях кафедр і затверджуються завідуючим кафедри.

Основними формами і напрямами методичної роботи на кафедрі фізичного виховання є:

- навчально-методичні (методичні) збори і наради, науково-методичні конференції та семінари;
- засідання кафедри фізичного виховання з розгляду питань методики навчання та виховання студентів;
- інструкторсько-методичні, показові, відкриті та пробні заняття;
- лекції, доповіді, повідомлення з питань методики навчання, загальної педагогіки і психології;
- розробка і вдосконалення навчально-методичних матеріалів, фондів кваліфікаційних (комплексних кваліфікаційних) задач та тестів, вдосконалення матеріально-технічного забезпечення навчального процесу;
- проведення педагогічних (методичних) експериментів і втілення їх результатів у навчально-виховний процес, вивчення та реалізація в навчальновиховному процесі вимог керівних документів, передового педагогічного досвіду;
- розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо планування праці науково-педагогічних працівників, студентів;
- проведення контролю навчальних занять.

Контроль навчальних занять проводиться керівництвом університету, інститутів, навчально-методичним відділом, завідувачем кафедрою з метою визначення наукового і методичного рівня навчального заняття, ступеня досягнення навчальної і виховної мети, рівня підготовки особи, яка проводить заняття. Контроль навчальних занять може бути плановим і позаплановим. За результатами контролю навчальних занять проводиться детальний їх розбір з викладачем (кафедрою). Висновки, зауваження та рекомендації щодо вдосконалення змісту і методики проведення навчального заняття відображаються в журналі контролю навчальних занять і доводяться до відома викладацького складу кафедри. Контроль навчальних занять повинен охоплювати усіх науково-педагогічних працівників кафедри. При цьому робота кожного викладача з проведення навчальних занять перевіряється не менше одного разу за навчальний рік.

Наукова діяльність є одним з видів освітньої діяльності кафедри фізичного виховання і службовим обов’язком керівного складу, науковопедагогічних працівників, головним засобом досягнення необхідного рівня якості підготовки фахівців з вищою освітою. Наукова та науково-технічна діяльність кафедри планується на календарний рік.

Основними завданнями наукової діяльності кафедри фізичного виховання є:

- підготовка науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації та їх атестування;
- проведення фундаментальних, пошукових і прикладних досліджень у пріоритетних напрямах перспектив розвитку освіти в галузі фізичного виховання;
- експериментальна перевірка теоретичних висновків і положень, проведення експериментальних досліджень у лабораторних умовах, узагальнення результатів наукових досліджень і вироблення рекомендацій для їх утілення в практику фізичного виховання студентів;
- розробка теоретичних праць, підручників, монографій, дисертацій, наукових статей, доповідей;
- підготовка і проведення наукових конференцій і семінарів;- підготовка рецензій на наукові праці.

Права і обов'язки науково-педагогічних працівників кафедри фізичного виховання

Науково-педагогічні працівники та працівники інших категорій є учасниками навчально-виховного процесу в університеті.

Науково-педагогічні працівники зобов'язані:

- знати вимоги нормативних документів з організації навчальновиховного процесу, зміст освітньо-кваліфікаційної характеристики, освітньопрофесійної програми, навчального плану, програми навчальної дисципліни й тематичного плану, роль і місце навчальної дисципліни в системі підготовки фахівців;
- уміти користуватися електронно-обчислювальною технікою (комп'ютер, інфокус тощо) для проведення навчальних занять і контролю засвоєння змісту навчання, а також іншими сучасними технічними засобами навчання;
- здійснювати на високому професійному рівні навчальну та методичну діяльність з дисципліни фізичне виховання, забезпечувати високу ефективність педагогічного процесу, створювати умови для засвоєння студентами навчальних дисциплін на рівні державних вимог, об'єктивно оцінювати знання та вміння студентів, сприяти розвитку в них самостійності, розумної ініціативи;
- своєчасно та якісно розробляти навчально-методичні матеріали з навчальної дисципліни кафедри;
- здійснювати методичне забезпечення самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни кафедри;
- вести наукові дослідження, брати участь у впровадженні їх результатів у навчальний процес, активно залучати до цієї роботи студентів;
- керувати науковою роботою студентів;
- здійснювати наукове керівництво підготовкою наукових і науковопедагогічних кадрів вищої кваліфікації (докторів і кандидатів наук);
- вивчати й активно впроваджувати в процес навчання та виховання студентів передовий педагогічний досвід;
- постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію;
- додержуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність осіб, які навчаються в університеті, прививати їм любов до України, виховувати їх в дусі українського патріотизму та поваги до Конституції України;
- особистим прикладом утверджувати в студентів повагу до принципів загальнолюдської моралі, до культурно-національних, духовних та історичних цінностей України;
- дотримуватися законів, трудового договору та правил внутрішнього розпорядку університету.

Науково-педагогічні працівники мають право:

- обирати й бути обраним до Вченої ради університету;
- брати участь в обговоренні та вирішенні через органи управління університету питань навчально-виховної, методичної, наукової та науковотехнічної діяльності університету;
- брати участь у наукових дискусіях, конференціях, симпозіумах тощо, проводити наукові випробування й публікувати їх результати встановленим порядком відповідно до чинного законодавства України, брати безпосередню участь у втіленні результатів досліджень у навчальний процес разом із замовником;
- користуватися лабораторіями, кабінетами, аудиторіями, читальними залами, бібліотеками, соціально-побутовими послугами, а також послугами обчислювальних центрів наукових і навчальних підрозділів університету;
- брати участь у конкурсах на заміщення посад наукових та науковопедагогічних працівників;
- підвищувати кваліфікацію, проходити перепідготовку;
- отримувати передбачені законодавством України надбавки до заробітної платні (грошового утримання), матеріальне та моральне заохочення відповідно до особистого внеску в результати навчально-виховної, методичної, наукової та науково-технічної діяльності.

Завідувач кафедри є прямим начальником науково-педагогічних працівників, інших категорій працівників кафедри, студентів при проведенні з ними занять. Він несе відповідальність за:

- організацію всієї діяльності кафедри, спрямованою на забезпечення якості навчального процесу, високого методичного рівня викладання;
- розподіл навчального навантаження та основних видів роботи між науково-педагогічними працівниками кафедри;
- своєчасну і якісну підготовку навчально-методичної документації та інших документів, що передбачені даним Положенням;
- контроль за виконанням індивідуальних планів роботи науковопедагогічними працівниками кафедри;
- зберігання майна, яке закріплене за кафедрою.
- зміцнення трудової дисципліни.

Завідувач кафедри зобов'язаний:

- виконувати навчально-педагогічне навантаження;
- проводити роботу з удосконалення навчально-виховного процесу на кафедрі, впровадження ефективних методів та засобів навчання і виховання, новітніх досягнень науки і техніки, узагальнення та розповсюдження досвіду роботи кращих науково-педагогічних працівників кафедри, а також інших вищих закладів освіти та науково-дослідницьких закладів;
- впроваджувати новітні освітні технології, в тому числі за кредитномодульною системою організації навчального процесу;
- координувати діяльність кафедри з керівництвом навчально-наукових інститутів, з навчально-методичним відділом університету;
- регулярно проводити засідання кафедри та обговорювати на них найважливіші теоретичні та навчально-методичні проблеми;
- організовувати та здійснювати контроль за підготовкою науковопедагогічних працівників до занять та якістю їх проведення, узагальнювати та аналізувати результати контролю, обговорювати на засіданнях кафедри та визначати заходи щодо усунення виявлених недоліків;
- організовувати розробку документів з планування, організації та обліку навчальної, виховної, методичної та наукової роботи кафедри;
- вивчати ділові і професійні якості викладацького складу кафедри, здійснювати індивідуальну роботу з формування у нього високих моральних рис, свідомого ставлення до виконання своїх функціональних обов’язків;
- розподіляти навчальне навантаження серед науково-педагогічних працівників кафедри з наступним обговоренням та затвердженням на засіданні кафедри, здійснювати облік та контроль за його виконанням;
- затверджувати план роботи кафедри на навчальний рік;
- розглядати та затверджувати до початку навчального року індивідуальні плани роботи науково-педагогічних працівників кафедри;
- здійснювати висновок щодо виконання індивідуальних планів роботи кожним працівником кафедри із записом до відповідного розділу;
- визначати зміст, порядок та методику проведення поточного та підсумкового контролю успішності студентів, забезпечувати організацію його проведення; - здійснювати організацію і контроль за проходженням стажування науково-педагогічних працівників кафедри;
- організовувати роботу з підвищення кваліфікації та педагогічної майстерності науково-педагогічних працівників кафедри;
- надавати допомогу у професійному становленні та оволодінні професійною майстерністю науково-педагогічним працівникам із стажем роботи до 3 років;
- керувати науковою роботою кафедри, запроваджувати результати цієї роботи до навчально-виховного процесу;
- вивчати передовий досвід споріднених закладів освіти;

- проводити роботу щодо створення та вдосконалення навчальноматеріальної бази кафедри, розробляти методику її використання у навчальновиховному процесі, вживати заходи стосовно її збереження та підтримання в належному стані;

- здійснювати контроль за дотриманням підлеглими заходів безпеки при проведенні практичних занять;

- стежити за дотриманням протипожежного стану.

Завідувач кафедри повинен знати:

- постанови, накази, розпорядження та інші нормативні і методичні документи, щодо організації навчально-виховного процесу і науково-дослідної діяльності; наукові і практичні проблеми відповідних галузей знань, основні напрями розвитку науки;

- основи трудового законодавства;

- порядок складання, оформлення і ведення необхідної документації;

- діючі положення щодо проходження стажування та підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників;

- порядок організації і планування роботи кафедри;

- педагогіку і психологію вищої школи;

- методи педагогічної діяльності; - методику проведення всіх видів навчальних занять.

Старший викладач

Старшим викладачем може бути призначена особа, яка має науковий ступінь кандидата наук та стаж педагогічної або наукової роботи не менше 3 років і яка опублікувала не менше трьох навчально-методичних публікацій.

Також посаду може обіймати особа, яка має повну вищу освіту за фахом, закінчила магістратуру (аспірантуру), у якої є стаж практичної або науковопедагогічної роботи за відповідною спеціальністю.

Старший викладач підпорядковується завідувачу кафедри, і є прямим керівником студентів при проведенні занять.

Старший викладач відповідає:

- за організацію та якість проведення навчальних занять;

- забезпечення високого рівня підготовки студентів з дисципліни;

- за стан дорученої йому ділянки науково-дослідної та методичної роботи.

Старший викладач зобов'язаний:

- виконувати навчальне навантаження;

- готувати методичні засоби для проведення практичних занять, за погодженням з лектором даної навчальної дисципліни; - проводити індивідуальні навчальні заняття з окремими студентами;

- брати участь у розробці та особисто розробляти навчально-методичні матеріали (підручники, навчальні посібники, плани, методичні розробки, робочі навчальні програми, завдання тощо);

- надавати необхідну науково-методичну допомогу науковопедагогічним працівникам із стажем діяльності до 3 років у їх професійному становленні та оволодінні професійною майстерністю;

- брати участь в розвитку та удосконаленні навчально-матеріальної бази кафедри;

- аналізувати стан навчально-виховного процесу, проводити роботу щодо збагачення його новими досягненнями науки, розробки та впровадження нових технологій навчання, підвищенню педагогічної майстерності науковопедагогічних працівників кафедри, обміну досвідом роботи;

- організовувати та проводити поточний та підсумковий контроль успішності студентів, виявляти вимогливість щодо засвоєння ними навчального матеріалу, об'єктивно оцінювати їх знання та навички, вживати заходів щодо усунення недоліків та підвищення рівня підготовки;

- організовувати та проводити консультації для студентів, здійснювати методичне керівництво їх самостійною роботою;

- брати участь в науковій роботі кафедри, керувати за рішенням кафедри гуртковою науково-дослідною роботою студентів;

- контролювати виконання заходів безпеки при проведенні практичних занять;

- своєчасно подавати в установленому порядку звіти та іншу документацію.

Старший викладач повинен знати:

- основні нормативні і методичні документи, які регламентують навчально-виховний процес та науково-дослідну діяльність;
- наукові проблеми у відповідній галузі знань;
- передовий досвід споріднених закладів (установ);
- педагогіку і психологію вищої школи;
- методи педагогічної діяльності;
- методику проведення всіх видів навчальних занять;
- основи інформатики і обчислювальної техніки та її застосування у навчальному процесі;
- основи планування, порядок ведення навчальної та наукової документації;
- основи наукової організації праці;
- правила і норми охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії і протипожежного захисту.

Викладач

Викладачем може бути призначена особа, яка має науковий ступінь кандидата наук, як правило, з відповідної спеціальності. На цю посаду може бути також призначена особа, яка закінчила магістратуру (аспірантуру), має досвід практичної діяльності.

Викладач підпорядковується завідувачу кафедри і є прямим керівником для студентів при проведенні занять.

Викладач відповідає за:

- організацію та якість проведення навчальних занять;
- забезпечення високого рівня підготовки студентів з дисциплін, які викладає;
- за стан дорученої йому ділянки науково-дослідної та методичної роботи.

Викладач зобов'язаний:

- виконувати навчальне навантаження;
- готувати методичні розробки для проведення практичних занять, за погодженням з лектором даної навчальної дисципліни;
- проводити індивідуальні навчальні заняття з окремими студентами;
- проводити консультації протягом семестру;
- підвищувати свою професійну підготовку, удосконалювати спеціальні та професійні знання, практичний досвід та педагогічну майстерність;
- брати участь у науково-дослідній роботі кафедри;
- брати участь у розробці навчально-методичних матеріалів;
- брати участь у розвитку та удосконаленні навчально-матеріальної бази кафедри, розробляти методику її використання, вживати заходів щодо її збереження та підтримання у належному стані;
- контролювати виконання заходів безпеки при проведенні практичних занять. Викладач повинен знати:
- основні нормативні і методичні документи, які регламентують навчально-виховний процес та науково-дослідну діяльність;
- наукові проблеми у відповідній галузі;
- передовий досвід споріднених закладів (установ);
- основи педагогіки і психології вищої школи;
- методи педагогічної діяльності;
- основи наукової організації праці;
- методику проведення всіх видів навчальних занять;
- основи планування, порядок ведення навчальної, організаційної га наукової документації;
- основи інформатики й обчислювальної техніки та її застосування до навчального процесу;
- правила і норми охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії та протипожежного захисту.

Старший лаборант (лаборант) кафедри

Старший лаборант (лаборант) кафедри підпорядковується завідувачу кафедри. Він забезпечує ведення діловодства кафедри, створення умов для оптимальної організації та проведення навчально-виховного процесу.

Старший лаборант (лаборант) кафедри зобов'язаний:

- вести номенклатуру справ кафедри;
- надавати технічну допомогу в підготовці: методичних і навчальних документів (матеріалів) необхідних для забезпечення дисципліни, яка викладається кафедрою, тематичних планів, матеріалів для проведення поточного та підсумкового контролю, переліку навчально-методичної літератури, планів та інструктивно-методичних матеріалів до практичних занять;
- вести облік методичної документації кафедри, контролювати наявність у фонді кафедри лекцій та методичних розробок;
- отримувати розклад занять, враховувати зміни в ньому, доводити їх до науково-педагогічних працівників;
- регулярно інформувати науково-педагогічних працівників про засідання кафедри, інші заходи, що проводяться в університеті;
- надавати технічну допомогу науково-педагогічним працівникам кафедри при підготовці до проведення лекцій, практичних занять і консультацій;
- брати участь у виготовленні наочних посібників, макетів, пристроїв, що застосовуються у навчально-виховному процесі;
- виконувати друкарські роботи, забезпечувати оформлення та тиражування навчально-методичних документів;
- забезпечувати облік та видачу навчально-методичної літератури студентам на заняття та для самостійної роботи;
- формувати звітну документацію кафедри, витяги з керівних документів, що регулюють навчально-виховний процес на кафедрі;
- забезпечувати зберігання і правильну експлуатацію майна та устаткування кафедри;
- дотримуватись вимог правил пожежної безпеки та техніки безпеки.

Старший лаборант (лаборант) повинен знати:

- основи діловодства, друкарства, інформатики та обчислювальної техніки, її застосування в навчальному процесі;
- основи наукової організації праці;
- правила і норми охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії і протипожежного захисту;
- основи наукової організації праці, планування навчального процесу, порядок ведення навчальної та наукової документації.

ЛЕКЦІЯ № 5.

Спортивний клуб як громадська спортивна організація у системі фізичного виховання вищих навчальних закладів.

Мета: ознайомити студентів з спортивним клубом як громадською спортивною організацією у системі фізичного виховання вищих навчальних закладів.

Професійна спрямованість: оволодіння теоретичними знаннями про спортивний клуб як громадська спортивна організація у системі фізичного виховання вищих навчальних закладів.

План

1. Загальні положення
2. Мета і завдання спортивного клубу
3. Права та основні напрямки діяльності спортивного клубу

Загальні положення

Спортивний клуб є структурним підрозділом університету. Спортивний клуб діє у відповідності з законом України «Про фізичну культуру і спорт», іншими законодавчими та нормативними урядовими актами, статутними вимогами Спортивної студентської спілки України, міжнародної федерації університетського спорту, а також Статутом університету, що спрямований на виконання соціально-важливих функцій.

Спортивний клуб здійснює всебічну роботу з розвитку фізичної культури і спорту серед студентської молоді, аспірантів, професорсько-викладацького складу, співробітників вищого навчального закладу. Спортивний клуб реалізує свою мету та завдання в тісній взаємодії з керівництвом навчального закладу на підставі об'єднання фінансових, матеріальних, трудових ресурсів закладу та інших зацікавлених організацій. Спортивний клуб може мати свій прапор, емблему, іншу атрибутику.

Мета і завдання спортивного клубу

Метою діяльності спортивного клубу є створення і забезпечення відповідних умов та можливостей для здійснення різнобічних інтересів членів колективу навчального закладу, в сфері фізичної культури і спорту. Головними завданнями спортивного клубу є:

- формування всебічно розвиненої особистості засобами фізичної культури і спорту;
- пропаганда здорового способу життя, запровадження фізичної культури і спорту під час навчання, роботи, побуту і відпочинку;
- використання засобів фізичної культури для професійно-прикладної підготовки;
- організація і проведення масових фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів, надання послуг в сфері фізичної культури і спорту;
- створення фізкультурно-спортивних аматорських об'єднань, секцій, команд з видів спорту;
- розвиток міжнародних зв'язків і співробітництва зі спортивними організаціями навчальних закладів;
- організація та проведення внутрішніх спортивно-масових заходів;
- облік рекордів та спортивних досягнень університету;
- надання звітів Комітету з фізичного виховання та спорту МОН України та Міністерству спорту України;
- надання шефської допомоги спортивним організаціям міста та області;
- інформаційне забезпечення спортивної діяльності університету.

Структура спортивного клубу визначається згідно штату університету і складається з голови спортивного клубу, діяльність якого регулюється його функціональними обов'язками і який призначається та звільняється ректором.

Права та основні напрямки діяльності спортивного клубу

Спортивний клуб:

- проводить спортивно-масові змагання, спартакіади, універсіади, навчальнотренувальні збори;
- організовує, проводить та забезпечує контроль за навчально-тренувальним процесом у групах ПСМ, збірних командах, створює необхідні умови для росту майстерності студентів-спортсменів;
- бере безпосередню участь в організації роботи літніх оздоровчо-спортивних таборів ;
- організує і проводить огляди-конкурси на кращу організацію фізкультурноспортивної роботи в підрозділах університету;
- проводить роботу, щодо спортивного вдосконалення, підготовки, формування та відрядження збірних команд університету на змагання, у тому числі міжнародні;
- веде облік та аналіз звітів участі у змаганнях команд МНУ ім. В.О.Сухомлинського;
- використовує фінансові асигнування, що передбачені бюджетом університету для здійснення спортивно-масової роботи;
- члени спортивного клубу безкоштовно користуються спортивними спорудами, які належать університету, у вільний від навчального процесу час;

- забезпечує раціональне та ефективне використання матеріально-технічної бази спортивних споруд в наданий час, інвентар та обладнання;

- здійснює підбір фізкультурних кадрів;

- заохочує фізкультурно-спортивний актив, тренерів і спортсменів за високі показники розвитку масової фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи, нагороджує їх грамотами, пам'ятними подарунками;

- здійснює інші дії, згідно законодавства та створює умови для виконання завдань, які стоять перед спортивним клубом.

Членами спортивного клубу є всі студенти, професорсько-викладацький склад та співробітники університету. Члени спортивного клубу мають право:

- займатися фізичною культурою та спортом;

- виступати за свій спортивний клуб у змаганнях;

- підвищувати кваліфікацію з обраного напрямку фізкультурно-спортивної та громадської діяльності;

- користуватися спортивними спорудами та інвентарем навчального закладу;

Члени спортивного клубу зобов'язані:

- брати участь у роботі спортивного клубу;

- вдосконалювати свою фізичну підготовку, вести здоровий спосіб життя;

- берегти майно, інвентар і форму спортивного клубу та навчального закладу;

- регулярно проходити медичний огляд, вести контроль за станом здоров'я, дотримуватися особистої та громадської гігієни.

Спортивний клуб в межах своїх повноважень взаємодіє з іншими структурними підрозділами з метою створення умов для провадження послідовної та узгодженої діяльності щодо строків, періодичності одержання і передавання інформації, необхідної для належного виконання покладених на нього завдань. Спортивний клуб та його працівники мають право на отримання від адміністрації, інших структурних підрозділів і посадових осіб університету інформації в необхідному та достатньому обсязі для належного виконання завдань та здійснення запланованих заходів.

Фінансування Спортивного клубу відбувається у межах видатків, визначених кошторисом університету, затвердженим у встановленому порядку. Фінансування Спортивного клубу здійснюється із:

– коштів спеціального фонду університету;

– надходжень від платних послуг, наданих університетом згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 р. № 796; – спонсорських, благодійних внесків, та внесків окремих осіб, перерахованих на рахунок університету, із подальшим використанням для потреб Спортивного клубу;

– інших надходжень відповідно до чинного законодавства. Видатки, визначені кошторисом університету, можуть спрямовуватися на такі потреби

Спортивного клубу:

– оплата праці працівників;

– відрядження збірних команд та окремих спортсменів університету на змагання різних рівнів;

– закупівлю нагородної атрибутики, спортивного обладнання, інвентарю, форми для проведення повноцінних тренувань;

– інші потреби Спортивного клубу.

ЛЕКЦІЯ № 6.

Організаційно-нормативні та законодавчі основи управління фізичним вихованням у вищих навчальних закладах України.

Мета: розглянути організаційно-нормативні та законодавчі основи управління фізичним вихованням у вищих навчальних закладах України.

Професійна спрямованість: ознайомлення з організаційно-нормативними та законодавчими основами управління фізичним вихованням у вищих навчальних закладах України.

План

1. Мета і завдання фізичного виховання студентів.
2. Форми фізичного виховання студентів.
3. Структура і зміст фізичного виховання у вузах.
4. Особливості методики фізичного виховання в різних навчальних закладах.

Зміст фізичної культури студентів, стратегія пріоритетних напрямків в її розвитку взаємопов'язані із соціально-економічними чинниками. Державна політика в галузі вищої освіти визначає соціальне замовлення на майбутнього фахівця і ступінь його фізичної готовності.

Вища освіта надає широкі можливості для переосмислення цінностей фізичної культури студентів, висвітлення в новому спектрі її освітніх, виховних і оздоровчих функцій. Це положення визначає зміст фізичної культури студентів як самостійної сфери діяльності у федеральному соціокультурному просторі, виділяючи при цьому її освітні пріоритети.

Перед студентами сьогодні суспільством поставлене глобальне соціально-економічне завдання по інтеграції вітчизняного культурного потенціалу в світову спільноту. Проте її реалізація під силу тільки фахівцям нової формації. Крім глибоких професійних знань за обраною спеціальністю такий фахівець повинен володіти: високими фізичними кондиціями і працездатністю, особистою фізичною культурою, духовністю, неформальними лідерськими якостями. Він повинен не боятися конкуренції, вміти приймати самостійні рішення, тобто бути творчо мислячою, активною і високоморальною особистістю.

Під час навчання у вузі з курсу фізичного виховання передбачається вирішення таких завдань:

- виховання у студентів високих моральних, вольових і фізичних якостей, готовності до високопродуктивної праці;
- збереження і зміцнення здоров'я студентів, сприяння правильному формуванню і всебічному розвитку організму, підтримка високої працездатності протягом усього періоду навчання;
- всестороння фізична підготовка студентів;
- професійно-прикладна фізична підготовка студентів з урахуванням особливостей їх майбутньої трудової діяльності;
- здобуття студентами необхідних знань з основ теорії, методики і організації фізичного виховання і спортивного тренування;
- підготовка до роботи в якості громадських інструкторів, тренерів і суддів; - вдосконалення спортивної майстерності студентів-спортсменів;
- виховання у студентів переконаності в необхідності регулярно займатися фізичною культурою і спортом.

Процес навчання організовується залежно від стану здоров'я, рівня фізичного розвитку і підготовленості студентів, їх спортивної кваліфікації, а також з урахуванням умов і характеру роботи їх майбутньої професійної діяльності.

Одним із головних завдань вищих навчальних закладів є фізична підготовка студентів.

У вищому навчальному закладі загальне керівництво фізичним вихованням і спортивно-масовою роботою серед студентів, а також організація спостережень за станом їх здоров'я покладено на ректора, а конкретне їх проведення здійснюється адміністративними підрозділами і громадськими організаціями вузу. Безпосередня відповідальність за постановку і проведення навчально-виховного процесу з фізичного виховання студентів відповідно до навчального плану і державної програми покладені на кафедру фізичного виховання вузу. Масова оздоровча, фізкультурна і спортивна робота проводиться спортивним клубом спільно з кафедрою і суспільними організаціями.

Медичне обстеження і спостереження за станом здоров'я студентів протягом навчального року здійснюються поліклінікою або здоров пунктом вузу.

Форми фізичного виховання студентів

Фізичне виховання у вузі проводиться протягом всього періоду навчання студентів і здійснюється в різноманітних формах, які взаємопов'язані, доповнюють один одного і є єдиним процесом фізичного виховання студентів.

Структура фізичного виховання студентів включає три відносно самостійних блоки: фізичне виховання, студентський спорт і активне дозвілля. Для діяльності студентів у сфері фізичного виховання пріоритетними є освітні аспекти.

Фізична освіта направлена на задоволення об'єктивної потреби студентів в освоєнні системи спеціальних знань, набутті професіонально значущих умінь і навиків.

Навчальні заняття є основною формою фізичного виховання у вищих навчальних закладах.

Вони плануються в навчальних планах з усіх спеціальностей і їх проведення забезпечується викладачами кафедр фізичного виховання.

Самостійні заняття сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяють збільшити загальний час занять фізичними вправами, прискорюють процес фізичного вдосконалення, це є одним із шляхів упровадження фізичної культури і спорту в побут і відпочинок студентів.

Разом із навчальними заняттями правильно організовані самостійні заняття забезпечують оптимальну безперервність і ефективність фізичного виховання.

Ці заняття можуть проводитися у позанавчальний час за завданням викладачів або в секціях.

Фізичні вправи в режимі дня направлені на зміцнення здоров'я, підвищення розумової і фізичної працездатності, оздоровлення умов навчальної роботи, побуту і відпочинку студентів, збільшення часу на фізичне виховання.

Гуманістична спрямованість педагогічного процесу допускає цілеспрямовану інтеграцію біологічних і соціальних потреб, інтелектуальних і етичних аспектів при реалізації генетично обумовлених природних задатків кожного студента протягом його навчання у вузі.

Таким чином, створюються об'єктивні передумови до подолання однобічності і фрагментарності підготовки фахівців у вузі, наданню педагогічному процесу комплексного, цілісного характеру. Об'єктивним критерієм ефективності цього концептуального підходу є істотне скорочення термінів соціально-психологічного пристосування студентів до навчання у вузі, підвищення їх соціальної активності, якісне підвищення навчально-пізнавальної продуктивності, підвищення духовності особи кожного студента.

Студентський спорт є узагальненою категорією діяльності студентів у формі змагання і підготовки до нього з метою досягнення граничних результатів у вибраній спортивній спеціалізації. Це вимагає від студента виявлення максимальних психофізичних кондицій, мобілізації його резервних можливостей.

Заняття спортом є формою самовираження і самоутвердження студента. На передньому плані в спорті висувається прагнення до успіху, прагнення особистості до реалізації своїх можливостей у рамках певного спортивного сценарію. Результатом навчальної і спортивної діяльності студентів є формування соціально значущих якостей: соціальної активності, самостійності, упевненості в своїх силах, а також честолюбства.

У сфері активного дозвілля реалізуються, головним чином, біологічні потреби студентів у руховій активності, здоровому способі життя, отриманні задоволення від занять різними формами фізичної культури. Висока варіативність вибору студентами форм активного дозвілля впливає на культурні та соціальні чинники, що взаємодіють з біологічними запитами особи.

Трикомпонентна структура фізичної культури студентів визначає специфіку виділення диференційованої мети і педагогічних завдань кожного її структурного блоку. Проте це не є істотною перешкодою до визначення генеральної мети фізичного виховання студентів: цілеспрямованого формувати гармонійно розвиненої, високодуховної і високоморальної особи, кваліфікованого фахівця, який володіє знаннями і навиками у сфері фізичної культури.

Макроструктурний підхід до аналізу структури фізичної культури студентів, її мети і функцій відображає її поліфункціональний характер. Нині в державі, соціально-економічною структурою якої є бізнес, фізична культура студентів має статус субкультури. Її суть полягає у

виконанні біологічної, інформаційної, естетичної, комунікативної, гедоністичної, компенсаторної і ряду інших, властивих тільки фізичній культурі функцій. Дисципліна фізичне виховання стала виконувати неспецифічні функції соціального інституту, який допомагає майбутньому фахівцю добре орієнтуватися в умовах ринкової кон'юнктури. Засоби фізичної культури з цією метою використовуються для виховання у студентів управлінської готовності, прагнення до лідерства, успіху. Заняття з фізичного виховання будуються так, щоб забезпечити максимальний професійно-прикладний ефект при вихованні заповзятливості, оригінальності мислення, наполегливості, честолюбства, інтуїції, вміння йти на ризик (Л.В. Хайкін, 2001; Ю.Ф. Курамшин, В.І. Попов, 1999).

Структура і зміст фізичного виховання у вузах

Зміст державної програми для вузів, її структура, виділення пріоритетних напрямів відображають принципи державної політики в галузі професійної освіти.

Вимоги до професійної підготовки фахівців визначають специфіку і технологію вищої освіти: ринкова кон'юнктура сучасного суспільства пред'являє більш високі вимоги до випускника вузу. Використання нових концептуальних підходів, апробованих європейським досвідом вищої освіти, допускає поетапне навчання фахівців із вибраної спеціалізації. Багаторівнева структура підготовки фахівців спрямована на оптимальну інтеграцію загальнокультурної і суспільно-наукової підготовки випускників при формуванні у них високопрофесійних умінь і навиків. Система вищої освіти, яка реалізується в Україні, за своєю структурою найбільш близька до англо-американської вищої школи. її важливою особливістю є наявність трьох рівнів. Рівень бакалавра і магістра допускає навчання на масових ступенях вищої освіти, а більш високий рівень відповідає навчанню в аспірантурі. Кваліфікація «бакалавр» (від латинського кореня - перший вчений ступінь) допускає володіння професійними навиками самостійної діяльності на базі широкої і систематизованої фундаментальної підготовки. До обов'язкового мінімуму змісту курсу «Загальні гуманітарні і соціальнозначущі дисципліни» на рівні підготовки бакалавра входить ряд положень. Бакалавр зобов'язаний розуміти роль фізичної культури в розвитку людини, добре орієнтуватися в питаннях фізичної культури і здорового способу життя, а також володіти системою практичних умінь і навиків, що забезпечують зміцнення здоров'я, розвиток психофізичних здібностей і якостей.

Другий, більш високий ступінь професійного навчання на ступінь «магістра» (від латинського кореня - майстер, вчитель), допускає поглиблене професійно-теоретичне навчання, значною мірою орієнтоване на здібних студентів. Магістр повинен мати глибокі професійні знання з теорії, методики і практики оздоровчих систем, професійно-прикладної фізичної підготовки і спортивного тренування.

Подальше підвищення кваліфікації в галузі наукової діяльності в аспірантурі здійснюється на основі магістерського ступеня і допускає вищий духовно-творчий рівень осмислення знань, накопичених людством у сфері фізичної культури (Л.В. Хайкін,2001).

Рекомендації базисної навчальної програми з фізичної культури студентів носять законодавчий характер для вузів і визначають загальну стратегію формування високої особистої фізичної культури студента. її зміст орієнтує педагогічний процес не на посереднього студента, а дозволяє диференційовано підходити до виховання кожної конкретної особи майбутнього фахівця. На всіх трьох ступенях вищої освіти пріоритетною є концепція здоров'я студентів, їх оптимальна рухова активність. Здоров'я студентів розглядається як абсолютна життєва цінність, основа їх духовної зрілості. Програмою виділяються три основні форми фізкультурної діяльності студентів.

Перша форма - академічні заняття в учбовий час вирішують три групи педагогічних завдань: освітні, виховні і оздоровчі з переважною освітньою спрямованістю.

Друга форма допускає активні заняття спортом у позанавчальний час. Максимальний розвиток рухових здібностей, які забезпечують досягнення високих рівнів спортивно-технічної майстерності студентів, є пріоритетним напрямком при зв'язаній реалізації виховних і освітніх завдань.

Третя форма активного дозвілля студентів - організація самостійних занять у позанавчальний час (у тому числі і в комерційних оздоровчих групах із пріоритетною оздоровчою спрямованістю), використання різних форм і засобів фізичної культури.

Головною метою занять студентів першого курсу є пристосування до інтенсивної інтелектуальної діяльності засобами фізичної культури. Поточними педагогічними завданнями є:

1.Виховання у студентів інтересу і потреби до занять фізичними вправами.

2.Розвиток резервних можливостей організму студентів.

3.Формування і вдосконалення знань по організації самостійних занять у формі активного дозвілля.

На другому курсі навчання головним завданням є всесторонній розвиток організму студентів. Поточним педагогічним завданням є:

1. Виховання у студентів соціально значущих якостей.

2. Освоєння оздоровчих програм із використанням різних форм фізичної культури.

3.Формування поглиблених знань у галузі технології фізичної культури.

Для студентів третього курсу головною метою є розвиток потреби в здоровому способі життя. Поточними педагогічними завданнями є:

1. Гармонійний розвиток організму студентів та істотне підвищення їх фізичної працездатності.

2. Виховання стійкої потреби студентів у фізичному самоудосконаленні, самопізнанні і самооцінці.

3. Виховання дисциплінованості і працьовитості в досягненні фізичної досконалості.

Такий підхід забезпечує на практичних заняттях всесторонній і гармонійний розвиток особи студента, максимальну оздоровчу ефективність вправ і виражену професійно-прикладну спрямованість педагогічного процесу.

Теоретичний розділ програми з фізичної культури реалізується у формі лекцій, консультацій та індивідуальних занять.

В основі реалізації теоретичного розділу програми лежить формування потреби студентів в освоєнні системи знань у сфері фізичної культури. Пізнавальна діяльність студента є внутрішнім творчим актом, який здійснюється у формі чуттєвого сприйняття і абстрактного мислення. Процес засвоєння інформації здійснюється в трьох аспектах: концептуальному (осмислення суті фізичної культури, її структури і функцій), категоріальному (оволодіння понятійним апаратом і визначеннями (дефініціями) основних категорій) і гносеологічному (освоєння принципів і методів пізнання). В навчально-пізнавальній діяльності використовуються різні форми абстрактного мислення: поняття, думки і висновки. Теоретичні знання стають основою для трансформації свідомості особи студентів і визначають рівень їх потреб у руховій активності.

Особливості методики фізичного виховання в різних навчальних закладах України

Для проведення занять із фізичного виховання всі студенти в кожному вузі розподіляються по навчальних відділеннях: основне, спеціальне і спортивне. Розподіл проводиться на початку навчального року з урахуванням статі, здоров'я (медичного висновку), фізичного розвитку, фізичної і спортивно-технічної підготовленості, інтересів студентів. На основі цих показників кожний студент потрапляє в одне з трьох відділень для проходження обов'язкового курсу фізичного виховання. Кожне відділення має певну цільову спрямованість занять.

До основного навчального відділення зараховуються студенти, віднесені за наслідками медичного обстеження до основної і підготовчої медичних груп, тобто які не мають відхилень у стані здоров'я, але фізично слабко підготовлені.

В основному відділенні навчальний процес направлений на:

- всесторонній фізичний розвиток студентів, підвищення рівня їх загальної та фізичної професійно-прикладної і методико-практичної підготовленості;

- формування активного ставлення до занять фізичною культурою і спортом.

Заняття мають помітно виражену комплексну спрямованість по типу ЗФП, з акцентом на виховання аеробної витривалості, оскільки саме вона забезпечує підвищення загальної фізичної працездатності і діяльності серцево-судинної і дихальної систем. Належна увага приділяється вихованню силових і координаційних здібностей, навчанню техніці рухів у рамках як загальної, так і професійно-прикладної спрямованості. Методика занять носить переважно навчально-тренувальний характер. Моторна густина не опускається нижче 50%, інтенсивність навантаження по ЧСС коливається в межах 130-160 уд./хв.

До спеціального навчального відділення зараховуються студенти, віднесені за даними медичного обстеження в спеціальну групу, тобто що мають певні відхилення в стані здоров'я. Практичний матеріал для спеціального навчального відділення розробляється викладачами з урахуванням свідчень і протипоказань для кожного студента, має коригуючу і оздоровчо-профілактичну спрямованість використання засобів фізичного виховання.

Навчальний процес у спеціальному медичному відділенні має певну специфіку і переважно направлений на:

- зміцнення здоров'я студентів, усунення функціональних відхилень, недоліків у фізичному розвитку і фізичній підготовленості протягом всього періоду навчання;
- використання студентами знань про характер і перебіг свого захворювання, самостійне складання і виконання комплексів загальнорозвиваючих і спеціальних вправ, направлених на профілактику хвороби;
- набуття студентами необхідних знань з основ теорії, методики і організації фізичного виховання.

Спрямованість навчальних занять носить яскраво виражений оздоровчо-відновний характер.

Згідно з науково обґрунтованими рекомендаціями студенти спеціального відділення залежно від характеру захворювання діляться на чотири групи: А, Б, В і лікувальну.

Група А комплектується зі студентів із захворюваннями серцевосудинної, дихальної і центральної нервової систем. Тому основним змістом занять у цій групі є дихальні вправи, вправи, що строго індивідуально дозуються (біг, плавання, пересування на лижах і ін.), які дозволяють удосконалювати аеробні можливості учнів.

Група Б формується студентами із захворюваннями органів травлення, печінки, нирок, статевих органів, ендокринної системи, а також слабкозорі. В цій групі переважно використовуються вправи основної гімнастики, включені до програм лікування конкретних захворювань.

Група В складається із студентів із порушенням опорно-рухового апарату. В цій групі переважають вправи, які удосконалюють поставу, опорно-руховий апарат, а також загальнорозвиваючі і направлено коригуючи фізичні вправи.

Лікувальна група комплектується із студентів з яскраво вираженими істотними відхиленнями в стані здоров'я. Заняття в цій групі проводяться виключно за індивідуальними лікувальними програмами і методиками.

Фізичне навантаження в усіх чотирьох групах строго і індивідуально регламентується, виключаються вправи з натуженням і жорсткими інтервалами відпочинку. Моторна (рухова) щільність занять невисока, відпочинок між окремими навантаженнями повинен бути достатнім для відновлення. Циклічні вправи виконуються з поміркованою інтенсивністю.

Для спортивного навчального відділення (групи за видами спорту) зараховуються студенти основної медичної групи, які показали хорошу загальну фізичну і спортивну підготовленість і бажання поглиблено займатися і удосконалювати свою майстерність в одному з видів спорту.

Заняття будуються на основі дотримання принципів спортивного тренування (циклічність, хвилеподібність, поєднання загальної і спеціальної підготовки та ін.). Студенти спортивного відділення виконують обов'язки: залікові вимоги і нормативи, встановлені для основного відділення і в ті ж терміни. Таким чином, навчальний процес із фізичного виховання студентів включає два взаємопов'язані змістовні компоненти:

1) базові заняття фізичною культурою, які забезпечують формування основ фізичної культури особи;

2) спортивний компонент, доповнюючи базовий, та який включає заняття у обраному виді спорту, враховуючи індивідуальність кожного студента, його мотиви, інтереси, потреби

ЛЕКЦІЯ № 7.

Характеристика сучасних інновацій в системі фізичного виховання студентської молоді

Мета: ознайомитися з сучасними інноваціями в системі фізичного виховання студентської молоді

Професійна спрямованість: вивчення ефективності фізичного виховання студентів, шляхом використання різних типів технологій, виходячи з цілей, завдань, фізичної підготовленості та мотиваційної готовності студентів.

План

1. Зміст інноваційних технологій в системі фізичного виховання студентської молоді.
2. Ефективність інноваційних технологій та їх особливості. Структура педагогічних технологій.
3. Проблеми, з якими стикаються при використанні інноваційнмх технологій.
4. Вимоги щодо застосування інноваційних технологій
5. Ігрові технології та їх використання на практиці.
6. Сучасні системи фізичного виховання молоді.

Багато авторів відзначають, що традиційний підхід до організації фізичного виховання студентської молоді не дозволяє в достатній мірі здійснювати вирішення основного завдання – всебічного розвитку особистості, що обумовлює доцільність розробки і впровадження в процес фізичного виховання студентів різних інноваційних технологій. У сучасній науково-методичній літературі поняття «освітня технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання», «технологічний підхід» зустрічається досить часто. Їх використовують для опису різних авторських методик, нетрадиційних педагогічних систем і підходів до організації навчального процесу.

На думку багатьох авторів, під інноваційною освітньою технологією розуміють відтворену в масовій педагогічній практиці цілеспрямовану систему дій по розробці ієрархії навчальних цілей і завдань, визначення раціональних способів їх досягнення у вигляді конкретних результатів навчання. Інноваційні технології покликані переводити інноваційні нововведення в систему норм, вказівок, засобів та прийомів, які забезпечують їх результативність і реалізацію на практиці в певний історичний час. Вони мають на меті пооперaційне впровадження різних видів педагогічних нововведень, що викликають зміни в традиційному педагогічному процесі.

Іноваційні педагогічні технології підпорядковані конкретній меті, дають позитивний результат при спільній роботі педагогів (викладачів) та учнів (студентів), спрямовані на впровадження нововведень у зміст, методи, форми та засоби навчально-виховної роботи. Фахівці зазначають, що інноваційним освітнім технологіям притаманні деякі особливості, що відрізняють їх від традиційного навчання:

ідейна новизна (реалізація в технології інноваційних ідей і підходів до навчання);

наукова обґрунтованість;

структурна цілісність (наявність постійного набору структурних елементів);

творча відтворюваність (можливість внесення особистого досвіду при впровадженні технології в масову педагогічну практику);

оптимальність витрати сил і часу (викладачів і учнів).

Технологія в максимальному ступені пов'язана з навчальним процессом – діяльністю викладача й студента, її структурою, засобами, методами й формами. Тому в структуру інноваційної педагогічної технології входять:

а) концептуальна основа;

б) змістовна частина навчання:

- цілі навчання – загальні й конкретні;
- зміст навчального матеріалу;
в) процесуальна частина – технологічний процес:
- організація навчального процесу;
- методи і форми навчальної діяльності тих, хто навчається;
- методи й форми роботи вчителя;
- діяльність учителя по керуванню процесом засвоєння матеріалу;
- діагностика навчального процесу.

На відміну від освітніх технологій, використання окремих педагогічних елементів не дає гарантованого кінцевого результату навчання. Це доводить необхідність виявлення певного набору технологічних елементів в рамках загальної структури інноваційної освітньої технології. У сфері фізичної культури і спорту вченими розробляються підходи до здійснення освітніх, оздоровчих, рекреаційних, реабілітаційних коригувальних технологій. У зарубіжних закладах вищої освіти широко використовуються педагогічні технології різних рівнів: технологія реалізації освітнього середовища, ігрові технології, технології олімпійської освіти, особистісно орієнтовані і спортивно орієнтовані технології, технології навчання рухової діяльності, технології розвиваючого навчання, суб'єкт – суб'єктної взаємодії, технології індивідуального розвитку, індивідуалізації навчання, рівневої диференціації, проблемного навчання та ін.

Розробка і реалізація інноваційної педагогічної технології активізує діяльність дослідників і практиків у аспекті пошуку найбільш ефективних форм, засобів і методів підвищення результативності діяльності. Це передбачає використання новітніх досягнень науки і практики з метою виключення невиправданих витрат часу і ресурсів; прогнозування і проектування діяльності викладача та студентів, з метою запобігання її корекції по ходу виконання; використання засобів інформаційних технологій.

При реалізації технології, слід дотримуватись таких вимог:

- сприяти оптимізації навчально-виховного процесу за допомогою використання інноваційних форм, засобів і методів організації навчально-виховного процесу;
- надавати тим, хто навчається можливість побудови персональної програми навчання і розвитку, з огляду на їх фізичний стан, рівень розвитку фізичних якостей, мотивації та особисті переваги;
- виступати засобом реалізації рефлексії, спонукати студента до самостійного формування системи знань, умінь і навичок в галузі фізичної культури і спорту.

У фізічному вихованні студентів авторами розроблялися и застосовувалися технології навчання рухової діяльності, технології розвиваючого навчання, технології суб'єкт – суб'єктної взаємодії, технології індівідуального розвитку, рейтингові технології тощо.

У практиці фізичної культури найбільшого поширення набули ігрові технології. Застосування багатоскладних ігрових технологій з урахуванням особливостей навчально-виховного процесу з фізичної культури можливо в навчальній і позанавчальної діяльності. У першому випадку – включенням ігрових технологій в структуру традиційних видів занять і в логіку традиційних методів навчання, у другому – використанням нетрадиційних ігрових технологій.

До найважливіших властивостей гри відносять той факт, що в ній і діти, і дорослі діють так, як діяли б у найекстремальніших ситуаціях, на межі сил подолання труднощів. Причому настільки високий рівень активності досягається ними, майже завжди добровільно, без примусу. Висока активність, емоційна забарвленість гр породжує і високий ступінь відкритості учасників. Людина відкривається, відкидає в грі психологічний захист, втрачає настороженість, стає сама собою. Це може пояснюватися тим, що учасник гри вирішує ігрові завдання, захоплений ними і тому не готовий до протидії з іншого боку. Можливо цим, в якійсь мірі, визначається висока продуктивність навчального впливу ігрових ситуацій.

Ефективність використання ігрових ситуацій обумовлена наступним:

- гра – добре відома, звична і улюблена форма діяльності для людини будь-якого віку;

- один з найбільш ефективних засобів активізації, що втягує учасників у ігрову діяльність за рахунок змістовної природи самої ігрової ситуації, і здатний викликати у них високе емоційне і фізичне напруження.

У грі значно легше долаються труднощі, перешкоди, психологічні бар'єри.

Гра мотиваційна за своєю природою. По відношенню до пізнавальної діяльності, вона вимагає і викликає в учасників ініціативу, наполегливість, творчий підхід, уяву, спрямованість; дозволяє вирішувати питання передачі знань, навичок, умінь; домагатися глибинного особистісного усвідомлення учасниками законів природи і суспільства; надає на них виховний вплив; дозволяє захоплювати, переконувати, а в деяких випадках, і лікувати.

Гра багатофункціональна, її вплив на людину неможливо обмежити будь-яким одним аспектом, але всі її можливі впливи актуалізуються одночасно. Це переважно колективна, групова форма діяльності, в основі якої лежить змагальний аспект. Як суперник, однак, може виступати не тільки людина, але й обставини, і вона сама (подолання себе, свого результату).

Гра нівелює значення кінцевого результату. У грі учасника влаштовує будь-який приз: матеріальний, моральний (заохочення, грамота, широке оголошення результату), психологічний (самоствердження, підтвердження самооцінки) та інші. Причому при груповій діяльності результат сприймається ним через призму загального успіху, ототожнюючи успіх групи, команди як власний.

Гра в навчанні відрізняється наявністю чітко поставленої мети та відповідного їй педагогічного результату. У педагогічній грі можна виділити чотири етапи:

1. Орієнтація – представлення теми, що вивчається, характеристика імітації та ігрових правил, опис загального ходу гри.

2. Підготовка до проведення – виклад сценарію, ігрових завдань, правил, ролей, процедур. Істотною для проведення гри є детальна розробка ігрового задуму, або сценарію. Сценарій – це організаційна й сюжетна схема гри, загальний план, згідно з яким вона проводиться. Сюди можна віднести опис ігрової обстановки, атрибути гри; розробку репертуару ігрових дій; характеристику організації гри; розробки методичних вказівок для учасників гри.

3. Проведення гри (на цьому етапі організуються й фіксуються ігрові дії, коригуються неточності тощо).

4. Обговорення гри – описовий огляд-характеристика «подій» гри та їх сприйняття учасниками. Доцільність застосування в навчально-виховному процесі з фізичної культури особистісно-орієнтованих технологій і диференційованого походу обумовлена тим, що вони використовують методи і засоби навчання, що відповідають індивідуальним або груповим особливостям студентів. У центрі їх уваги цілісна особистість, яка прагне до реалізації своїх здібностей і можливостей.

Учені відзначають, що застосування технологій особистісно-орієнтованого навчання сприяє стимулюванню саморозвитку, самоосвіти та самовдосконалення студентів в галузі фізичної культури, реалізації професійної спрямованості змісту фізичного виховання, формуванню переконання в необхідності здійснення здорового способу життя та свідомого вибору на цій основі індивідуальної системи цінностей. Особливістю технологій суб’єкт суб’єктної взаємодії є те, що вони визначають особливості взаємодії педагога та студента при різноманітності підходів і відносин, що сприяють забезпеченню позитивної мотивації як у навчальній, так і у позанавчальній діяльності, створення проблемних ситуацій, атмосфери творчості, довіри, що дозволяють актуалізувати суб’єктну позицію студентів.

Багато авторів вважають, що причиною низької ефективності фізичного виховання є використання в змісті програм традиційних засобів і методів, що не викликають інтересу у студентів. Одним із шляхів вирішення даної проблеми, на думку дослідників, є впровадження в практику навчального процесу з фізичного виховання сучасних видів рухової активності. В останні роки багатьма фахівцями проведена активна робота в даному напрямі. Так, наприклад, ученими розроблялися методики використання і досліджувалися особливості впливу на показники фізичного стану та мотивацію студентів до занять наступних видів рухової активності:

- гідроаеробіки;

- фітнес-програми «Пілоксінг» (програма являє собою комбінацію Пілатеса, танцювальних і боксерських рухів);

- бойового фітнесу;

- стретчинг-програм у фізичному вихованні студенток;

- степ-аеробіки;

- програми «Kangoo Jumps»;

- методики комплексного застосування оздоровчих методик пілатесу і бодіфлекса;

- хореографічних та гімнастичних вправ в факультативній формі фізичного виховання студентів.

Таким чином, авторами в даний час активно розробляються і апробуються інноваційні технології фізичного виховання студентів, засновані на використанні сучасних видів рухової активності в різних формах занять. Впровадження таких технологій сприяє підвищенню інтересу студентів до занять, поліпшенню показників фізичного стану. Дослідники відзначають, що впровадження нових видів рухової активності в систему фізичного виховання закладів вищої освіти сприяє формуванню мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до занять, підвищує їх відвідуваність, призводить до позитивних змін показників фізичного стану тих, хто займаються. Однією з перспективних сучасних форм фізичного виховання студентів є спортивно-орієнтоване фізичне виховання, що базується на принципах конверсії спортивного тренування, яке сприяє формуванню особистісної фізичної культури студента. Самостійний вибір студентом виду спорту (рухової активності) сприяє підвищенню його зацікавленості заняттями з фізичного виховання. При цьому з'являється можливість здійснення індивідуального підходу до навчання на заняттях конкретного студента, а також можливість удосконалюватися в обраному фізкультурно-спортивному напрямі.

В останні роки в фізичному вихованні студентів все ширше використовуються комп'ютерні технології, що дозволяє індивідуалізувати та інтенсифікувати процес фізичного виховання, підвищує активність студентів, їх мотивацію до занять фізичними вправами, створює умови для самостійної роботи, сприяє виробленню самооцінки у студентів, створює комфортне середовище в процесі занять фізичними вправами. Результатом є підвищення ефективності процесу фізичного виховання студентів.

В останні роки широку популярність серед учнівської молоді отримали сучасні форми організації навчальної та розважально діяльності (майстер-класи, квести, інтелектуальні клуби, тренінги, челленджи, PR-кампанії; акції, проектування, відеопрезентації; флешмоби, косплеї, творчі майстерні, марафони, батл-фести, анімаційні заходи). Впровадження перерахованих технологій організації діяльності тих, хто займаються в процес фізичного вихованнстудентської молоді є перспективним напрямом підвищення його ефективності.

Таким чином, аналіз змісту інноваційних педагогічни технологій дозволяє зробити висновок, що для вирішення проблеми підвищення ефективності фізичного виховання студентів, можна використовувати різні типи технологій, виходячи з цілей, завдань, фізичної підготовленості та мотиваційної готовності студентів.

ЛЕКЦІЯ № 8.

Структура та сутність педагогічних технологій, які використовуються в системі фізичного виховання студентської молоді.

Мета: розглянути та визначити особливості педагогічних технологій, які використовуються в системі фізичного виховання студентської молоді.

Професійна спрямованість: оволодіння теоретичними знаннями з педагогічних технологій, спрямованих на здоров'я студентської молоді.

План

1. Технологія – значення поняття. Освітні та педагогічні технології.

2. Тлумачення поняття педагогічних технологій. Порівняльний аналіз визначення даного поняття серед зарубіжних та вітчизняних вчених.

3. Ознаки педагогічних технологій та їх сутність.

4. Типи здоров'язберігаючих технологій в системі фізичного виховання студентської молоді.

Технологія… Здається, всі знають, що це, вельми незвичне в царині навчального процесу слово, означає усталений спосіб, процес (набір і послідовність операцій) розв'язання різноманітних інженерних задач, найчастіше, технічного виготовлення різних потрібних і корисних виробів. Кожен такий виріб має відповідати заздалегідь визначеним (бажано, високим) показникам якості та потребувати оптимальних (бажано, мінімальних) витрат.

І до чого тут освіта і педагогіка, запитаєте Ви? Хіба випускник школи або університету – виріб? І як можна обрахувати часові, інтелектуальні та душевні витрати шкільного вчителя або викладача вишу, цих самовідданих і благородних трудівників? Та ще й звести цю працю до «оптимального мінімуму»? Ваші здивування цілком зрозумілі. Та не будемо поспішати з висновками. Придивіться уважніше до слова «технологія». У буквальному перекладі з грецької воно означає «майстерність думки». Як бачимо, його значення куди ширше, ніж просто опис процесу виготовлення виробу, черевиків або трактора. Проте, праця викладача, як і праця інженера чи ремісника, теж процес, що має певну мету – отримати хороший результат, а саме – підготувати для суспільства освіченого й компетентного фахівця. А це можливо лише за умов, якщо цей процес грамотно й творчо зорганізований, якщо ним правильно і ефективно управлятимуть.

У галузі освіти та педагогіки накопичений величезний досвід, склалися різні педагогічні школи та напрямки. Все це вимагає серйозного аналізу і узагальнень. Тут і стають у нагоді нові поняття – «освітні» та «педагогічні» технології. Вони надають можливість описати процес освіти як цілісну систему, аби успішно проектувати педагогічну діяльність і майстерно нею керувати.

Вміле та активне використання цих технологій, готовність викладача до творчого пошуку спільно зі студентами, майстерність створити атмосферу продуктивного й зацікавленого пізнання сприятимуть ефективному засвоєнню матеріалу останніми та збільшать інтерес до навчання. Будь-яка технологія навчання – це детально виважена модель спільної діяльності з проектування, організації та проведення навчально-виховного процесу, з безумовним забезпеченням максимально комфортних умов як викладачеві, так і студентові.

Майже усі вітчизняні дослідження 70–80-х років визначали технології навчання через цілі, завдання, засоби тощо. Нове розуміння сутності педагогічної технології виникло у зв'язку з підходом до неї як до засобу побудови навчального процесу, керування ним. Під технологією людської діяльності розуміється системний аналіз, керівництво, проектування і оцінка компонентів, що створюють цілий ланцюг діяльності.

Для педагогіки поняття – «технологія» і новий «технологічний» підхід до аналізу та проектування педагогічних процесів – радить використовувати в якості основи, системоутворюючого каркасу

Сьогодні у трактуванні та використанні поняття існують значні розбіжності. Неоднозначність у тлумаченні сутності педагогічної технології пов'язана насамперед зі специфічними особливостями педагогічного процесу. Аналізуючи джерела, можна помітити, що іноді ці терміни використовуються як синоніми:

системна сукупність і порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних засобів, що використовуються для досягнення педагогічних цілей

систематичне та послідовне втілення на практиці попередньо спроектованого навчально-виховного

процесу; проект певної педагогічної системи, реалізований на практиці;

суто наукове проектування і точне відтворення педагогічних дій, що гарантують успіх;

наука про розвиток і освіту, навчання і виховання особистості учня на основі позитивних загальнолюдських якостей та досягнень педагогічної думки, а також основ інформатики;

сукупність засобів, прийомів, процедур, що забезпечують продуктивну взаємодію суб'єктів освітнього процесу та спрямованих на досягнення запланованого результату;

модель спільної педагогічної діяльності з проектування, організації та здійснення навчального процесу з безумовним забезпеченням комфортних умов для вчителя та учня.

Зазначимо, що допустимим розмежування таких понять, як «освітня технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання (виховання, управління)», оскільки кожне з них має свою ієрархію цілей, завдань, змісту. Але, на думку науковця, об'єднують освітню, педагогічну технологію, а також технологію навчання (виховання, управління) актуальні для певного історичного етапуосвітні концепції, педагогічні парадигми (системи поглядів).

Проаналізувавши дослідження науковців, резюмуємо, що у науковій літературі зустрічається понад 300 тлумачень цього поняття в залежності від того, як автор уявляє собі структуру й складові освітнього технологічного процесу. Але їх об'єднує те, що всі автори єдині у визначенні мети педагогічної технології – це підвищення ефективності навчально-виховного процесу і гарантування досягнення учнями запланованих результатів навчання.

Поняття «педагогічна технологія» може бути представлено трьома аспектами:

1) науковим: педагогічні технології – частина педагогічної науки, що вивчає і розробляє мету, зміст і методи навчання та проектує педагогічні процеси;

2) процесуально-описовим: опис (алгоритм) процесу, сукупність мети, змісту, методів і засобів для досягнення запланованих результатів навчання;

3) процесуально-дійсним: здійснення технологічного (педагогічного) процесу, функціонування усіх особистісних, інструментальних і методологічних педагогічних засобів.

Таким чином, педагогічна технологія функціонує і в якості науки, що досліджує найбільш раціональні шляхи навчання, і в якості системи способів, принципів, що використовуються в навчанні, і в якості реального процесу навчання.

Не зважаючи на велику кількість визначень, спроби з'ясування сутності та особливості педагогічної технології не припинилися й досі. З одного боку, це спричинено поглибленням наукового і практичного інтересу до педагогічних технологій як засобу підвищення ефективності навчально-виховного процесу, з іншого – розвитком конкретних педагогічних технологій, у процесі якого розкривалися нові універсальні сутнісні дані [9].

Необхідно зазначити, що будучи наділеною всіма ознаками системи, що типологічно ріднить з усіма соціальними системами, педагогічна технологія має специфічні сутнісні ознаки, які виокремлюють її як самодостатній неповторний феномен. До таких специфічних сутнісних **ознак** належать:

концептуальність (передбачає опору технології на конкретну наукову концепцію або систему уявлень);

діагностичне визначення цілей і результатів (полягає в гарантованому досягненні цілей, ефективних

результатів за оптимальних затрат для досягнення певного стандарту навчання);

економічність (виражає якість, яка забезпечує резерв навчального часу, оптимізацію праці педагога і

досягнення запланованих результатів у стислі строки);

алгоритмізованість, проектованість, цілісність, керованість (передбачає легке відтворення конкретної

технології будь-яким педагогом у будь-якому освітньому закладі). Кожний етап і прийом роботи повинен

обумовлюватися математично точно і передбачати можливість зміни іншим. Керованість пов'язана з можливістю чіткого визначення мети, планування, проектування педагогічного процесу та поетапної діагностики;

коригованість (можливість постійного оперативного зворотного зв'язку, послідовно орієнтованого на чітко визначені цілі). У цьому плані ознаки коригованості, діагностичного визначення мети та результативності

тісно взаємопов'язані і доповнюють одна одну. Система контролю та оцінювання розвитку має забезпечувати щоденну фіксацію динаміки зміни стану знань, умінь і навичок, тобто кожна дія педагога повинна обумовлюватися точною діагностикою стану об'єкта;

візуалізація (характерна для окремих технологій, передбачає використання аудіовізуальної та електронно-обчислювальної техніки, а також конструювання та застосування різноманітних дидактичних матеріалів і оригінальних наочних посібників).

Як можна було переконатися, практично усі дослідники проблеми «технологій» у вітчизняній та зарубіжній літературі відзначають, що однією з найважливіших ознак технології навчання упродовж життя є можливість її відтворення.

При всьому різноманітті існуючих технологій навчання у них є багато спільного:

1. Особистісно-орієнтоване навчання, тобто таке, що враховує індивідуальні особливості кожного студента: рівень його знань, ступінь розумового розвитку, темп навчання, психофізіологічні особливості тощо.

2. Студент та педагог є рівноправними учасниками навчального процесу (суб'єктно-об'єктні відношення). Вчаться не лише студенти, а й педагоги.

3. Парадигма навчання «Педагог – підручник – студент» змінюється на «Студент – підручник – педагог», тобто педагог організовує та контролює процес самостійного навчання студентів.

4. Сильний студент, засвоївши навчальний матеріал, допомагає слабкому у навчанні. В результаті чого, він краще засвоює матеріал і стає ще сильнішим.

5. Продуктом навчання стають не виконані завдання, а одержані матеріальні результати, професійні знання, навички та вміння, які студенти набули внаслідок виконання цих завдань.

6. Кожен студент має свою індивідуальну траєкторію навчання й отримані ним результаті є особистісні.

Тезаурус освітньої галузі поповнився багаточисельними словосполученнями типу «здоров'язберігаючі», «здоров'яформуючі», «здоров'яорієнтовані» та інші технології, у смисловій основі яких закладені два слова. Перше – здоров'я, друге – слово, що означає його спрямованість на щось. Не будемо вдаватися у аналіз цих словосполучень з точки зору самого терміну «здоров'я», а зупинимося лише на похідному понятті – «оздоровленні» та на усьому, що лежить в його смисловому навантаженні. У цьому плані нам вважається, щл словосполучення «оздоровчі технології» є найбільш універсальним і може вказувати направленість і на відтворення, і на дотримання, і на зберігання тощо. Фізична культура як система, базовими компонентами якої є фізичне виховання, спорт, професійна та прикладна фізична підготовка, адаптивна та оздоровча фізична культура, у своєму концептуальному блоці містить не лише завдання розвитку і вдосконалення моторнофункціональних (фізичних, рухових) якостей (здібностей) формування рухових навиків, але і завдання зміцнення здоров'я, загартовування організму, підвищення стійкості до впливу несприятливих факторів природного середовища та професійної діяльності.

Технологія у фізичному вихованні – це взаємопов'язана впорядкована сукупність оптимальних і ефективних засобів, методів та прийомів, що спрямовані на забезпечення запланованого спортивного результату або показника фізичної підготовленості при метрологічному лікувальнопедагогічному контролі.

Технології в спортивній педагогіці та дидактиці складають частину інтелектуального вектору фізичної культури та фізкультурних знань, які спираються на фундаментальні науки. Згідно з класифікацією знань в області фізичної культури чотирьох рівнів, запропонованої В. К. Бальсевичем, технології є аспектами другого та третього рівнів, тобто включають в себе соціальні та біологічні детермінанти процесів засвоєння фізкультурних цінностей, а також окремі наукові дисципліни (їх технологічні продовження), що визначають конкретні шляхи і засоби реалізації досягнень науки і практики фізкультурних інтересів людини. Сучасні технології в фізкультурній освіті спрямовані на пошуки оптимумів фізичної активності і фізкультурних знань людини.

Технології викладання дисципліни повинні забезпечувати системний підхід до підготовки спеціалістів на базі сучасних досягнень теорії і методики фізичного виховання і спортивного тренування, які відповідають сучасному рівню розвитку знань, реальним освітнім задачам тих, хто навчається та розвивається, та потребам суспільства. Деякі автори (Столяров В.І., Биховська І.Н., Лубишева Л.І.) вважають, що специфіку високого ступеня підготовки до соціально-професійної діяльності забезпечує засвоєння змісту інноваційних технологій. Для цього необхідно конструювати такі технологічні моделі, які істотно змінили б проблемну ситуацію, відношення особистості до професійної підготовки. На думку фахівців створення педагогічних технологій, що враховують усі форми організаційно-педагогічної діяльності (навчальну та позанавчальну), умови, що забезпечують включення студентської

молоді в педагогічний процес, мають особливо важливо значення. Процес реалізації цих технологій передбачає передусім підвищення педагогічного професіоналізму у сфері фізичної культури, що неможливо без засвоєння викладачами різних типів і видів освітніх технологій. У науковій літературі відмічено, що поняття «здоров'язберігаюча» можна віднести до будь-якої педагогічної технології, яка в процесі реалізації створює необхідні умови для збереження здоров'я основних суб'єктів освітнього процесу – студентів та педагогів. І саме головне, що будь-яка педагогічна технологія має бути здоров'язберігаючою.

Аналіз класифікацій існуючих здоров'язберігаючих технологій дає можливість виокремити такі типи (О. Ващенко):

здоров'язберігаючі – технології, що створюють безпечні умови для перебування, навчання та праці в школі та вирішують завдання раціональної організації виховного процесу (з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм), а також відповідності навчального та фізичного навантажень можливостям дитини;

оздоровчі – технології, спрямовані на вирішення завдань зміцнення фізичного здоров'я учнів, підвищення потенціалу (ресурсів) здоров'я: фізична підготовка, фізіотерапія, аромотерапія, загартування, гімнастика, масаж, фітотерапія, музична терапія;

технології навчання здоров'ю – гігієнічне навчання, формування життєвих навичок (керування емоціями, вирішення конфліктів тощо), профілактика травматизму та зловживання психоактивними речовинами, статеве виховання. Ці технології реалізуються завдяки включенню відповідних тем до предметів загально-навчального циклу, введення до варіативної частини навчального плану нових предметів, організації факультативного навчання та додаткової освіти;

виховання культури здоров'я – виховання в учнів особистісних якостей, які сприяють збереженню та зміцненню здоров'я, формуванню уявлень про здоров'я як цінність, посиленню мотивації на ведення здорового способу життя, підвищенню відповідальності за особисте здоров'я, здоров'я родини.

Семантика терміну «фізкультурно-оздоровчі технології» визначена двома основними взаємодоповнюючими компонентами: як від педагогіки («технологія»), так і від фізичної культури («фізкультурно-оздоровчі»). Під час використання терміну «фізкультурно-оздоровчі технології» як фахівці, так і споживачі, в спрощеному варіанті розуміють цілеспрямоване використання фізичних вправ для фізичного оздоровлення організму людини, профілактики хвороб та передчасної старості, тобто спосіб реалізації фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Фізкультурно-оздоровча технологія – це спосіб реалізації діяльності, спрямованої на досягнення та підтримку фізичного добробуту і на зниження ризику розвитку захворювань засобами фізичної культури і оздоровлення. Це основні правила використання спеціальних знань і вмінь, способів організації і здійснення конкретних дій, необхідних для виконання фізкультурно-оздоровчої діяльності.

А.А. Горелов із співавторами сформулював поняття «фізкультурно-оздоровчі технології», під якими розуміють не лише відокремлені методики, а комплекс науково-теоретичних, практичних знань у використанні засобів, передбачених для реалізації рухового потенціалу людини з метою підтримки здоров'я, покращення кондиційних показників і психологічного стану.

Українські науковці М. М. Булатова, Ю. О. Усачов стверджують, що поняття «фізкультурно-оздоровча технологія» об'єднує процес використання засобів фізичного виховання з оздоровчою метою і наукову дисципліну, що розробляє і вдосконалює основи методики побудови фізкультурно-оздоровчого процесу. На думку науковців, практичним проявом фізкультурно-оздоровчих технологій в фізичному вихованні є різні фітнес-програми, які складають основний зміст діяльності фізкультурно-оздоровчих груп.

Отже, проаналізувавши різни підходи до визначення та класифікації понять «педагогічна технологія», «освітня технологія», «технологія навчання», «здоров'язберігаючі технології», «фізкультурно-оздоровчі технології» робимо висновок, що ці поняття взаємодоповнюючі та взаємозалежні.

«Освітня технологія» є найбільш загальним поняттям. Основою цієї технології виступає гуманістична концепція освіти. Особистісно-орієнтована освіта є чи не найпоширенішою педагогічною технологією вищої школи сьогодення в Україні. Законодавчі документи, які

формують сучасну державну політики освіти, а саме Закон України «Про освіту», Державна Національна програма «Освіта України: XXI століття», Національна доктрина розвитку освіти, Концепція національного громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності підкреслюють пріоритетність виховання у процесі становлення особистості, здатної до самовизначення та самореалізації у сучасному суспільстві. Педагогічні технології відображають тактику реалізації цієї концепції в навчально-виховному й управлінському процесах. Технології навчання, технології виховання, технології управління і так звані «спеціалізовані» технології (інформаційні та здоров'язберігаючі) є однаково важливими складовими педагогічних технологій. І залежно від їх спрямування (цілей), змісту, методів і форм вони можуть набувати ознак, притаманних особистісно-орієнтованим технологіям. Принцип оздоровчої спрямованості фізичного виховання конкретизується в оздоровчих технологіях, які в даний час активно розвиваються

ЛЕКЦІЯ № 9.

Шляхи оптимізації фізичної активності студентської молоді

Мета: ознайомити студентів з особливостями оптимізації фізичної активності студентської молоді**.**

Професійна спрямованість: матеріал рекомендується майбутнім вчителям з метою поглиблення теоретичних знань про оптимізацію фізичного виховання.

План

1. Фізичне виховання молоді на сучасному етапі розвитку суспільства.
2. Недоліки сучасної системи фізичного виховання.
3. Розподіл фізичного та розумового навантаження серед студентської молоді.
4. Ініціативність студента як рушійна сила оптимізації фізичного виховання студентської молоді.

Фізичне виховання молоді на сучасному етапі розвитку суспільства має відображати нові підходи до формування особистості. Фізкультурно-спортивна діяльність – необхідна умова гармонійного розвитку студентської молоді, яка повинна стати важливим складником повсякденної діяльності сучасної людини, котра крокує в третє тисячоліття.

Фізичне виховання покликане формувати в студентства дбайливе ставлення до власного здоров'я та фізичної підготовленості, комплексно розвивати фізичні й психічні якості, сприяти творчому використанню засобів фізичної культури в організації повсякденної діяльності.

Викладач виконує важливу соціальну функцію – здійснює духовний, розумовий, фізичний розвиток і виховання особистості. Його праця спрямована не лише на організацію навчально-пізнавального процесу, а й на організацію позааудиторної, оздоровчої діяльності студентів, систематичне розв'язання завдань формування активного суб'єкта діяльності. Саме діяльність у фізичному вихованні є визначальною у вирішенні завдань та досягненні мети. Цікаво, що студенти розуміють корисність занять фізичними вправами, але, на жаль, їхня участь на цьому завершується.

Найсуттєвішим недоліком сучасної системи фізичного виховання студентів є те, що вона не стимулює вихованців до занять фізичними вправами, не сприяє формуванню в них прагнення до самостійного надбання знань та вмінь у сфері фізичної культури, не виховує активних суб'єктів діяльності. Фактично фізичне виховання студентів здебільшого не є виховним процесом. Вивчення педагогічної теорії та практики фізичного виховання у вищих педагогічних навчальних закладах свідчить, що у вирішенні завдань залучення студентів до фізкультурної діяльності існує низка проблем методологічного й практичного характеру. Суперечності між декларативним і реальним ставленням до фізкультурно-спортивної діяльності відбиваються на стані здоров'я, фізичного розвитку й підготовленості студентів, їхніх ціннісних орієнтаціях, ставленні до власного фізичного та психічного благополуччя.

Провідні фахівці в галузі фізичного виховання та спорту, такі як Р. Раєвський, С. Канішевський, А. Домашенко, Ю. Канішевський, О. Іванов, Є. Іванов, уважають, що існуюча система фізичного виховання не вирішує в повному обсязі проблему фізичного вдосконалення студентської молоді в умовах оновлення суспільства в Україні й потребує корекції. Цю думку

підтверджують також результати опитування більше ніж 3 тис. викладачів вищих навчальних закладів України.

Б. Леко – один із співавторів авторської програми з фізичного виховання – уважає, що потрібно формувати в студентів валеологічне мислення, навички здорового способу життя; забезпечувати шляхом занять фізичними вправами рекреацію після власних важких розумових навантажень, що є необхідною ланкою загальної культури особистості; формувати знання з теорії й методики фізичного виховання для можливості їх подальшого використання, розвивати мотивацію до занять фізкультурно-спортивною діяльністю.

Фізичне виховання, як і система виховання загалом, сьогодні відмовилося від ідеалів, сформованих у радянській період, але поки не виробило нових, адекватних вимогам нинішнього й майбутнього етапів розвитку суспільства. А в цілому в педагогічних дослідженнях, які спрямовані на вивчення та вдосконалення фізичного виховання студентів у вищих навчальних закладах, як правило, аналізується якась одна сторона вказаної проблеми – "викладацька" чи "студентська". Це не дає змоги повною мірою виявити головні суперечності оптимізації процесу фізичного виховання й потім розробити адекватні педагогічні шляхи, що сприяють їх розв'язанню.

Серед навчальних дисциплін у вищій школі тільки фізичне виховання містить у своїй назві термін "виховання". Мета предмета не обмежується розвитком фізичних кондицій і зміцнення здоров'я. Суть виховання вимагає формування фізичної культури студентів, їх зацікавленості в систематичних заняттях фізичними вправами та використанні впродовж усього життя засобів і методів фізичної культури.

Обов'язковою умовою виховного процесу є взаємодія педагога і вихованця. У фізичному вихованні є найкращі умови для такої взаємодії й абсолютна конкретність навчання фізичних вправ. Доступність рухової функції для педагогічних впливів створює унікальні можливості для виховного впливу. На жаль, у наведеному прикладі педагог і студент поставлені в ситуацію протистояння, а не тісної взаємодії.

Специфічна спрямованість у використанні засобів, методів виховання у сфері фізичної культури призвела до розриву освіти й фізичної культури: студенти не повністю усвідомлюють та не сприймають фізичну культуру як життєво важливу цінність. Унаслідок цього фізична культура як навчальний предмет ВНЗ не виконує повною мірою своєї важливої функції – формування дієвого ставлення людини до власного фізичного вдосконалення, а отже, характеризується зниженням інтересу в більшості студентів до фізкультурно-спортивної діяльності та зменшенням її престижу.

Для усунення дефіциту рухової активності студентів ВНЗ недостатньо чотирьох обов'язкових годин занять фізичним вихованням. У той же час практика організації процесу фізичного виховання студентської молоді показує, що нині не варто розраховувати на суттєве збільшення кількості навчальних годин, виділених на освоєння курсу фізичного виховання. У нинішніх умовах відбувається суттєве скорочення навчальних годин з фізичного виховання, а в багатьох випадках, особливо на старших курсах, взагалі воно відсутнє в навчальному процесі. Тому ряд авторів рекомендує невід'ємно від процесу фізичного виховання розглядати спортивно-оздоровчу діяльність та самостійну роботу студентів як додаткову рухову активність.

До того ж у багатьох ВНЗ обсяг навчального навантаження на фізичне виховання знижено до 2-х годин на тиждень. Як результат, різко знижується ефективність занять із фізичного виховання щодо вирішення проблем гіподинамії, зміцнення здоров'я, розвитку професійно важливих фізичних та психофізіологічних якостей. Також навчальна програма обмежена не тільки обсягом, а й змістом занять; спрямована нині лише на вирішення проблем сьогодення – складання контрольних та залікових нормативів, що не сприяє виробленню в студентів прагнення до самостійного вдосконалення, націлює на виховання слухняного виконавця, орієнтованого на дотримання вимог. За таких умов залучення студентів до фізкультурно-спортивної діяльності неможливе. Для цього потрібно змінити методологічний підхід та цільові установки.

Наукові дослідження свідчать, що напружена інтелектуальна діяльність, яка є основним видом діяльності студентів, призводить до зменшення часу, який використовується для занять

фізичними вправами, викликає погіршення стану здоров'я, зменшує загальну опірність організму до впливу несприятливих чинників

У практичних рекомендаціях Г.Д. Галайтатий зауважує, що здоровим студентам потрібно розподіляти витрати часу на фізичні та розумові навантаження, дотримуючись пропорції один до чотирьох. Як бачимо, стає актуальною самостійна робота студентів, що передбачає належний рівень фізкультурної самоосвіти.

Фізкультурно-спортивну діяльність низка вчених визначає як різнобічну діяльність людини у сфері фізичної культури й спорту, яка повинна бути спрямованою на реалізацію суспільно та особисто значущих потреб у фізичному вдосконаленні.

За даними досліджень в університетах кількість зайнятих фізкультурноспортивною діяльністю на дозвіллі становить 30 %. Та навіть при цьому не можна стверджувати, що обсяг рухової активності задовольняє потреби. У країнах Європейського Союзу немає утилітарного предмета "Фізичне виховання". Студенти на власний розсуд обирають вид рухової активності, час і місце її отримання. Необхідною передумовою таких занять є достатня спортивна база (стадіони, спортивні зали, майданчики, корти, басейни тощо). Однак ті, хто прагне займатися фізичними вправами з оздоровчою метою, обмежений у можливостях спілкування й отримання кваліфікованої допомоги з боку викладача в межах фізичного виховання.

Забезпечити реалізацію виховного процесу щодо самостійних занять можна лише за стимуляції особистої ініціативи студентів у процесі занять фізичним вихованням, їх зацікавленості в цих заняттях. Визначено, що стимуляцією певної діяльності людини є актуалізація однієї або кількох значущих для цієї особи потреб, а також задоволення останніх необхідністю виконання (тим, кого стимулюють) дій, бажаних для того, хто стимулює. Установлено, що формування стійких звичок поведінки, діяльності, у кінцевому підсумку, потреб – це поступовий процес, що вимагає певного часу. Тому й стимули людської діяльності повинні використовуватися послідовно, "заслужено", адекватно ситуації в повній відповідності з діями та вчинками особистості згідно з відомою формулою "від простого до складного" чи "від менш значущого до більш значущого".

Важливими чинниками фундаментальної технології стимулювання є його періодичність та оптимальна насиченість стимулами різних рівнів і видів певних стимулюючих ситуацій. Одним із головних завдань процесу стимулювання є активізація фізкультурного інтересу, оскільки без цього психологічного механізму не може здійснюватися розвиток мотиваційної й емоційної сфер людини у фізкультурній діяльності. Розв'язання вказаної проблеми поєднано з двома головними завданнями під час підготовки студентів до професійної діяльності та організації самостійного життя: по-перше, сприяти повноцінному відображенню й розкриттю у свідомості студентів значення фізкультурної діяльності для майбутнього професійного та особистісного становлення; по-друге, на цій основі спонукати й підтримувати відповідне ставлення до всіх структурних компонентів фізкультурної діяльності, яке було б наповнене готовністю самостійно здобувати інформацію, вільно оперувати набутими фізкультурними знаннями, реалізовувати вміння та навички в практичній діяльності. Розв'язання цих завдань значною мірою забезпечує поєднання розвитку й навчання, показником та однією з форм відображення якого є фізкультурний інтерес.

Не менш важливим у залученні й керуванні фізкультурно-спортивною діяльністю є емоції. Досі проблема емоцій у науці залишається загадковою та значною мірою незрозумілою, хоча їхня роль у керуванні поведінкою людини дуже велика. Емоції, почуття виконують різні функції беруть участь у керуванні поведінкою людини як невимушений компонент, утручаючись у нього, як на стадії усвідомлення потреби оцінювання ситуації, так і на стадії ухвалення рішення та оцінювання досягнутого результату. Тому розуміння механізмів керування фізкультурно-спортивною діяльністю вимагає розуміння й емоційної та почуттєвої сфер людини, її ролі в цьому керуванні.

Викладач має детально аналізувати виховні методи які використовувалися раніше та які він використовує сьогодні під час залучення студентів до самостійної фізкультурно-спортивної діяльності, й стимулювати в них здатність активно реагувати на виховний вплив, тобто справді бути суб'єктом конкретної педагогічної ситуації. Під час виконання вправ має формуватися стійкій позитивний досвід, адже саме цей досвід є дієвим засобом стимулювання самостійних занять. Слід пам'ятати, що негативне ставлення студентів до занять фізичними вправами – це

не властивість особистості, а результат дії факторів у минулому. Очевидно, що фундаменталізація шляхів оптимізації фізкультурно-спортивної діяльності має розпочинатися з урахування вищеназваних аспектів.

Фізкультурно-спортивна діяльність – необхідна умова гармонійного розвитку студентської молоді. На сьогодні взаємодія між викладачем та студентом у процесі фізичного виховання має формальний характер, що не сприяє виробленню в них прагнення до самостійного вдосконалення. Існуючі підходи націлюють на виховання слухняного виконавця, позбавленого творчих начал; людини, котра орієнтована на дотримання вимог і зовсім не здатна самостійно ініціювати й шукати шляхи покращення власного здоров'я. У результаті це відбивається на рівні життя, розвитку та формуванні професійно важливих фізичних і психофізіологічних якостей студентів, що засвідчують результати наших досліджень. Існуюча система фізичного виховання обмежена в залученні та формуванні активного суб'єкта фізкультурно-спортивної діяльності й потребує фундаменталізації.

Найважливішими умовами оптимізації процесу фізичного виховання, які сприяють залученню студентів до фізкультурно-спортивної діяльності, є актуалізація системи значущих потреб, мотивів, інтересів та фундаментальний підхід до дидактичного наповнення змісту занять. Це можливо в разі тісного особистого співробітництва між викладачем і студентом. Викладач має детально аналізувати методи впливу, які використовувалися раніше та які він використовує сьогодні під час залучення студентів до фізкультурно-спортивної діяльності, і стимулювати в ньому здатність активно реагувати на виховний вплив, тобто справді бути суб'єктом конкретної педагогічної ситуації. У процесі виконання вправ має формуватися стійкій позитивний досвід, а це дієвий засіб оптимізації та стимулювання самостійних занять.

Важливим аспектом оптимізації фізкультурно-спортивної діяльності у вищих навчальних закладах є фундаменталізація процесу фізичного виховання

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Чому сприяє фізичне виховання студентів як складова частина гуманітарної освіти?
2. Що є метою фізичного виховання у ВНЗ?
3. Якими є завдання фізичного виховання у ВНЗ?
4. Назвіть три компоненти фізичного виховання студентів?
5. Що є основою державного стандарту фізичного виховання у системі вищої освіти?
6. Якими є розділи базової навчальної програми з фізичного виховання студентів?
7. На які відділення поділяються студенти для проведення практичних занять з фізичного виховання?
8. Які студенти зараховуються до основного відділення для занять фізичним вихованням?
9. Які студенти зараховуються до спеціального медичного відділення для занять фізичним вихованням? 1
10. Хто з посадових осіб є відповідальним за організацію процесу фізичного виховання студентів в ЗВО?
11. Розкрийте поняття “Фізична культура” і “Фізичне виховання”.
12. Які загальні принципи фізичної культури Ви знаєте?
13. Назвіть методичні принципи фізичного виховання.
14. Назвіть вихідні поняття теорії та методики фізичного виховання (дайте визначення одного з них).
15. Які особливості предмета “Фізичне виховання” у вищому навчальному закладі?
16. У чому полягає головна мета фізичного виховання студентів?
17. Назвіть і охарактеризуйте взаємозв’язки дисципліни “Фізичне виховання” з іншими дисциплінами.
18. З яких розділів складається “Базова програма з фізичного виховання для вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації”? Дайте характеристику кожного з них.
19. Назвіть три основні форми фізкультурної діяльності студентів.
20. Що є головним засобом фізичного виховання?
21. Які види контролю успішності з фізичного виховання Ви знаєте?
22. Яка основна мета спортивного клубу?
23. Назвіть передумови для гармонізації фізичного і духовного виховання студентської молоді?
24. Охаректеризуйте проведення комплексних студентських спартакіад?
25. Назвіть структури які здійснюють організацію і контроль фізичного виховання в галузі освіти.
26. Охарактеризуйте форми фізичного виховання студентів.
27. Охарактеризуйте методичні основи фізичного виховання студентів в основному та спортивному навчальному відділеннях.
28. Назвати розділи Базової навчальної програми з фізичного виховання та дати характеристику кожному з них.
29. Дати визначення „кредит”, „модуль”, „рейтинг”.
30. Перелічити навчальні відділення з фізичного виховання та дати характеристику.
31. Охрактеризуйте форми проведення навчальних занять у різних відділеннях студентів.
32. Охарактеризуйте залікові вимоги для різних групп студентів.
33. Задачі, функції та права кафедри фізичного виховання.
34. Форми і порядок реалізації повноважень кафедри фізичного виховання.
35. Вимоги до професійної діяльності викладачів з фізичного виховання та спорту.
36. Характеристика нормативних документів, які регламентують діяльність спортивних клубів.
37. Статут спортивного клубу вищого навчального закладу.
38. Мета і завдання спортивного клубу.
39. Організаційна структура спортивного клубу.
40. Закон України „Про фізичну культуру і спорт.

42. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту.

43. Міжнародна Хартія фізичного виховання і спорту.

44. Комітет з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України як організаційна форма з фізичної культури та спорту у вищих навчальних закладах.

45. Накази МОН України, щодо «Щодо розвитку фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах»

46. Аналіз результатів, щодо ставлення студентів до існуючої у вишах України системи фізичного виховання.

47. Структурні компоненти педагогічних технологій які використовуються у вищих навчальних закладах.

48. Характеристика виховних та навчальних педагогічних технологій.

49. Характеристика педагогічних технологій фізичної культури особистості студентів.

50. Характеристика сучасних підходів спрямованих на удосконалення системи фізичного вивання у ВНЗ.

51. Об’єктивні критерії ефективності концептуально нового підходу до педагогічного процесу у ВНЗ щодо фізичного виховання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Адирхаєв С. Г. Формування рухової активності студентів з обмеженими можливостями здоров'я в закладах освіти. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. 2016. № 01 (68). С. 4–8. (Серія 15: науково-педагогічні проблеми фізичної культури).

2. Андрущенко В. П., Бондар В. І. Модернізація педагогічної освіти відповідно до викликів XXI століття. Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського: педагогічні науки. 2010. № 1(28). С. 12–20.

3. Архипов О. А., Носко М. О. Модульно-рейтингова система в нових умовах викладання фізичного виховання у ВНЗ. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. 2017. № 143. С. 69–76.

4. Грибан Г. П. Модернізація методичної системи фізичного виховання студентів як складової навчального процесу. Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. 2015. № 4. С. 64–70.

5. Довгань Н. Ю., Биковська Л. Б., Чайченко Н. Л. Фізичне самовдосконалення студентів: навчальний посібник. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015.

6. Довгань Н. Ю., М'ясоєденков К. О., Короп М. Ю. Фізичне виховання. Фітнес: навчальний посібник. Київ: КНТЕУ, 2017.

7. Довгань Н. Ю., Погасій Л. І. Фізичне виховання. Ритмічна гімнастика. Методичні рекомендації до практичних занять студентів усіх форм навчання. Київ: КНТЕУ, 2015.

8. Арефьєв В. Г. Основи теорії та методики фізичного виховання : підручн. 3-ге вид. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2014. 368 с.

9. Арефьєв В. Г**.,** Михайлова Н.Д. Самостійна робота студентів під час педагогічної практики : навч. метод. посібник. 5-те видання. К. : Центр учбової літератури, 2016. 120 с.

10. Арефьєв В.Г., Шегімага В.Ф., Терещенко І.А. Теорія та методика викладання гімнастики : Підручник. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2013. 304 с.

11. Грибан Г.П. Теоретико-методичні аспекти формування культури здоров'я здобувачів закладів вищої освіти. Фізичне виховання і спорт в навчальних закладах України на сучасному етапі: стан, напрямки та перспективи розвитку. Зб. наук. праць XXVIII Всеукр. науково-практ. конф Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Кропивницький: ФОП Піскова М.А., 2022. С. 3-8.

12. Грибан Г.П. Методична система впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі студентів. Педагогіка і сучасні аспекти фізичного виховання: зб. наук. праць V Міжнарод. наук.-практ. конф. (17–18 квітня 2019 року) / за заг. ред. Ю. О. Долинного. Краматорськ : ДДМА, 2019. – Краматорськ: ДДМА, 2019. – С. 51–61.

13. Грибан Г.П. Методична система фізичного виховання студентів : навчальний посібник. Житомир : Рута, 2014. 305 с.

14. Грибан Г.П., Гарлінська А.М., Солодовник О.В. та ін. Формування культури здорового способу життя здобувачів закладів вищої освіти засобами фізкультурно-оздоровчої діяльності. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць. За ред. О.В. Тимошенка. Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2022. Випуск 6 (151) 22. С. 42–46.

15. Тимошенко О.В. Моделювання і прогнозування у фізичному вихованні та спорті : [метод. посіб.]. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 194 с.

16. Фізичне виховання: проблеми та перспективи: монографія. За ред. Г. П. Грибана. Житомир: Рута, 2020. 384 с.

17. Арефьєв В. Г. Основи теорії та методики фізичного виховання : підручн. 3-ге вид. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2014. 368 с.

18. Арефьєв В. Г**.,** Михайлова Н.Д. Самостійна робота студентів під час педагогічної практики : навч. метод. посібник. 5-те видання. К. : Центр учбової літератури, 2016. 120 с.

19. Арефьєв В.Г., Шегімага В.Ф., Терещенко І.А. Теорія та методика викладання гімнастики : Підручник. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2013. 304 с.

20. Грибан Г.П. Теоретико-методичні аспекти формування культури здоров'я здобувачів закладів вищої освіти. Фізичне виховання і спорт в навчальних закладах України на сучасному етапі: стан, напрямки та перспективи розвитку. Зб. наук. праць XXVIII Всеукр. науково-практ. конф Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Кропивницький: ФОП Піскова М.А., 2022. С. 3–8.

21. Грибан Г.П. Методична система впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі студентів. Педагогіка і сучасні аспекти фізичного виховання: зб. наук. праць V Міжнарод. наук.-практ. конф. (17–18 квітня 2019 року) / за заг. ред. Ю. О. Долинного. Краматорськ : ДДМА, 2019. – Краматорськ: ДДМА, 2019. – С. 51–61.

22. Грибан Г.П. Методична система фізичного виховання студентів : навчальний посібник. Житомир : Рута, 2014. 305 с.

23. Грибан Г.П., Гарлінська А.М., Солодовник О.В. та ін. Формування культури здорового способу життя здобувачів закладів вищої освіти засобами фізкультурно-оздоровчої діяльності. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць. За ред. О.В. Тимошенка. Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2022. Випуск 6 (151) 22. С. 42–46.

24. Тимошенко О.В. Моделювання і прогнозування у фізичному вихованні та спорті : [метод. посіб.]. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 194 с.

25. Фізичне виховання: проблеми та перспективи: монографія. За ред. Г. П. Грибана. Житомир: Рута, 2020. 384 с.

26.

Допоміжна:

1. Анастасєва З.В. Вступ до спеціальності «Фізичне виховання»: Навч. пос. – Дніпропетровськ: «Інновація», 2007. – 136 с.

2. Андрощук Н. Основи здоров'я і фізична культура (теоретичні відомості). Т. : Підруч. і посіб., 2006. 160 с.

3. Арефьєв В. Г. Фізична культура в школі (молодому спеціалісту) : навч. посібник / В. Г. Арефьєв, Г. А. Єдинак. Кам'янець-Подільський : Рута, 2007. 248 с.

4. Арефьєв В.Г., Михайлова Н.Д. Самостійна робота студентів під час педагогічноїпрактики : навч. метод. посібник. 5-те видання. К. : Центр учбової літератури, 2016. 120 с.

5. Арефьєв. Г**.** Диференціація розвивально-оздоровчих занять з фізичної культури учнів основної школи. Теорія і практика: монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 197 с.

6. Балбенко, С. Основи здоров'я та фізичної культури : метод. посіб. для вчителів. Харків: Скорпіон, 2004. 96 с.

7. Верблюдов І.Б. Організація і методика оздоровчої фізичної культури / І.Б. Верблюдов, Т.О.Лоза, С.В.Чередниченко: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів фізичної культури. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. 244 с.

8. Герцик М.С., Вацеба О.М. Вступ до спеціальності галузі «Фізичне виховання і спорт». Харків : «ОВС», 2005. 200 с.

9. Гуменна О. А. Основи наукових досліджень: навч. посіб. для студ. спец. «Фізична культура». Суми: СумДПУ, 2007. 100 с.

10. Жабокрицька О.В., Язловецький В.С. Нетрадиційні методи й системи оздоровлення: навч. посіб. Кіровоград. : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2001. 187 с.

11. Костюкевич В. М. Метрологічний контроль у фізичному вихованні та спорті : навчальний посібник. Вінниця : Нілан-ЛТД.2015. 255 с.

12. Круцевич Т. Ю., Безверхня Г.В. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення. навч. посіб. К.:Олімпійська література, 2010. 248 с.

13. Круцевич Т. Ю., Воробйов М.І., Безверхня Г.В. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків і молоді : навч. посіб. К. : Олімпійська література, 2011. 224 с.

14. Круцевич Т.Ю., Дятленко С.М., Турчик І.Х. Методичний посібник 10-11 класи Фізична культура в школі» Літера ЛДТ. 2010. 64 с.

15. Методика фізичного виховання школярів: навчально-методичний посібник /[Солопчук М.С., Бесарабчук Г.В., Солопчук Д.М., Боднар А.О.] Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2011. 292 с.

16. Методики фізичного виховання різних груп населення: навчальний посібник /[Солопчук М.С., Бесарабчук Г.В., Солопчук Д.М., Заікін А.В.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. 480 с.

17. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту. К. : Держкомспорт, 2014. 16 с.

18. Физическая культура в школі: методичний посібний 5-9 класів за загальною редакцією С.М.Дятленко. – К.: Літера ЛТД, 2009. 76 с.

Інтернет ресурси:

1. Дутчак М. В. Класифікація професій у сфері фізичної культури і спорту в Україні: стан та перспективи [Електронний ресурс] / М. В. Дутчак // Спортивна наука України. – 2010. – № 2. – С. 25–41. – Режим доступу : http://www.sportscience.org.ua/index.php/

2. Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2015 р. № 1320-р. – http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1320- 2015-р

3. Жданова О. Удосконалення засад проведення моніторингу рівня охоплення населення масовим спортом / Л.Чеховська, О.Жданова, У.Шевців// Фізична культура, спорт та здоровя: матеріали XIV Міжн. Наук.-пр. конф.- Харків: ХДАФК, 2014. – С.22-24. - Режим доступу: http://hdafk.kharkov.ua/docs/konferences/konf_10_12_2014.pdf

4. Международная хартия физического воспитания, физической активности и спорта [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002354/235409r.pdf. – 11с.

5. Про фізичну культуру і спорт : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua.

6. Приходько І.І. Організація і менеджмент фізичної культури. Для студентів 2 курсу (за кредитно-модульною системою): навч. посіб. [Електронний ресурс] / І.І.Приходько, І.Г. Корнієнко – Харків: ХДАФК, 2009. – Режим доступу :
tps://studfiles.net/preview/5593080/page:22/

7. Спортивная энциклопедия. Офіційний сайт. [Електронный ресурс]. – Режим доступу: http://sportwiki.to/%D0%A1%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82_%D0%B4%D0%BB%D1%8F_%D0%B2%D1%81%D0%B5%D1%85

8. Кузьменко О.О. Сучасний стан державного управління фізичною культурою та спортом в Україні та Європі [Електронний ресурс]:
http://archive.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/Dtr_du/2011_3/files/DU311_07.pdf